

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2024

RADOMÍR FRANČ

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminalistiky

Odhalování a objasňování padělání peněz, platebních dokladů, platebních instrumentů a cenných papírů

Bakalářská práce

Detection and clarification of counterfeiting of money, payment documents, payment instruments and securities

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Štěpán Kremlička

AUTOR PRÁCE

Radomír Franc

SEMILY

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Semilech, dne 26. 2. 2024.

Radomír Franc

ANOTACE

V této práci jsem se zaměřil na problematiku padělání peněz a platebních instrumentů z historického, současného a budoucího hlediska. V práci jsem analyzoval základní strukturu platebních prostředků, jejich ochranné prvky a vývoj trestné činnosti v této oblasti. Dále jsem popsal roli policie a její organizaci, a věnoval jsem se také statistickým údajům týkajícím se tohoto problému. V práci jsem také popsal příčiny a podmínky umožňující padělání platebních instrumentů, a také vnější projevy tohoto jednání. Nakonec jsem se vyjádřil k možnostem dalšího zlepšení práce služby kriminální policie a vyšetřování v této oblasti, zejména co se týče odhalování a dokumentování trestné činnosti, a navrhl jsem několik drobných opatření k celkovému zlepšení činnosti policie.

KLÍČOVÁ SLOVA

bankovka, padělání, penězokazectví, platební karta, skimmovací zařízení, trestná činnost

ANNOTATION

In this thesis I have focused on the issue of counterfeiting of money and payment instruments from the historical, current and future point of view. In this thesis I have analysed the basic structure of payment instruments, their protective elements and the development of criminal activity in this area. Furthermore, I described the role of the police and its organization, and I also discussed statistical data related to this problem. In the thesis I also described the causes and conditions enabling the counterfeiting of payment instruments, as well as the external manifestations of this behaviour. Finally, I have commented on the possibilities for further improvement of the work of the Criminal Police and Investigation Service in this area, particularly with regard to the detection and documentation of criminal activity, and I have proposed some minor measures to improve the work of the police overall.

KEYWORDS

banknote, counterfeiting, money laundering, payment card, skimming device, criminal activity

Obsah

Úvod.....	6
1 Pohled do historie	8
2 Charakteristika oblasti.....	11
2.1 Členění platebních prostředků	11
2.2 Hotovostní platby a některé ochranné prvky bankovek.....	12
2.2.1 Bankovky	12
2.2.2 Ochranné prvky bankovek	13
2.3 Bezhotovostní platby, kreditní operace, inkasní forma placení, šeky, platební karty a jejich ochranné prvky, elektronické peníze.....	20
2.3.1 Kreditní operace	20
2.3.2 Inkasní forma placení (přímé debety)	21
2.3.3 Šeky	21
2.3.4 Platební karty.....	22
2.3.5 Elektronické peníze	24
3 Související právní úprava.....	26
3.1 Trestně právní aspekty.....	26
3.2 Související předpisy	30
3.3 Mezinárodní spolupráce v oblasti ochrany platidel před paděláním a pozměňováním	31
4 Vývoj trestné činnosti v oblasti boje proti paděláním, pozměňování a zneužívání platebních instrumentů.....	33
4.1 Bankovky	33
4.2 Platební karty	37
4.3 Statistická analýza boje proti paděláním, pozměňování a zneužívání platebních instrumentů	38

4.4	Stav a vývoj této trestné činnosti v Libereckém kraji s výhledem do budoucna.....	40
4.5	Příčiny a podmínky umožňující páchaní tohoto protiprávního jednání ..	42
4.6	Typické způsoby páchaní trestných činů proti měně.....	43
4.6.1	Typické způsoby vyhotovení padělků peněz	43
4.6.2	Typické způsoby pozměňování nominální hodnoty	44
4.6.3	Typické způsoby udávání padělaných a pozměňovaných peněz do oběhu	44
5	Možnosti odhalení a dokumentování některých metod trestné činnosti proti platebním instrumentům.....	45
5.1	Doporučující postup policisty při zjištění trestné činnosti proti měně	48
5.2	Operativně pátrací prostředky a podpůrné operativně pátrací prostředky	50
5.2.1	Operativně pátrací prostředky	50
5.2.2	Podpůrné operativně pátrací činnosti	52
5.3	Organizovaný zločin v boji proti měně, příčiny vzniku těchto skupin.....	53
6	Navrhovaná opatření	54
	Závěr.....	56
	Seznam obrázků	57
	Seznam použité literatury.....	58

Úvod

Padělání je jednání, při kterém jsou vytvářeny falešné nebo pozměněné verze originálních dokumentů, peněz, produktů, identifikačních prvků atd. Tento akt může mít různé účely, včetně získání neoprávněného prospěchu, klamání ostatních osob, podvodu nebo porušení zákona. Padělání se týká různých oblastí, například padělání peněz, dokumentů, uměleckých děl, výrobků, platebních karet a dalších.

Padělání je trestnou činností a je postihováno právními systémy po celém světě. Cílem trestního stíhání padělatelů je ochránit ekonomiku, ochránit spotřebitele a zajištění spravedlnosti. Padělání může zahrnovat různé praktiky, od ručního falšování a pozměňování až po sofistikované techniky využívající moderní technologie.

Legitimní dokumenty, bankovky, produkty a další originální materiály jsou často chráněny různými bezpečnostními prvky, aby se minimalizovala možnost padělání. Těmito prvky mohou být speciální inkousty, hologramy, bezpečnostní prvky na bankovkách, digitální podpisy, specifické materiály a další prvky. Organizace, jako jsou centrální banky, státní úřady a soukromé firmy, se také snaží aktivně bojovat proti padělání pomocí opatření, která umožňují identifikaci padělků a zvýšení povědomí o jejich existenci.

Tato práce je ale věnována užšímu okruhu problematiky padělání, a to padělání peněz, platebních dokladů, cenných papírů a platebních instrumentů, a rovněž také činnosti služby kriminální policie a vyšetřování při jejich odhalování, objasňování a vyšetřování.

Úkolem této bakalářské práce je především seznámení se základními souvislostmi tohoto obsáhlého tématu, a to jak z pohledu policejního vyšetřovatele, který se na Oddělení hospodářské kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování činnostmi v boji proti kriminalitě na úseku padělání a pozměňování platebních prostředků zabývá, ale také z pohledu občana, který denně přichází do kontaktu s různými platebními prostředky.

Uvedenou práci je kategorizována do pěti stěžejních kapitol, kdy po tomto úvodu je část práce věnována literatuře a pohledu do historie. První kapitola popisuje oblast a členění platebních prostředků, hotovostní platby a některé ochranné prvky bankovek, včetně plateb bezhotovostních. Druhá kapitola pak pojednává o současné právní úpravě v dané oblasti a možnosti mezinárodní spolupráce. Ve třetí kapitole je zhodnocen dosavadní vývoj trestné činnosti v této problematice v kontextu se statistickými daty a vyhodnoceny příčiny a podmínky jejího páchání, včetně stavu uvedené kriminality v Libereckém kraji. Čtvrtá kapitola se věnuje možnostem odhalení, dokumentaci a vyšetřování této trestné činnosti, včetně pohledu na určité vnější projevy pachatelů. V páté kapitole jsou potom navržena možná opatření ke zkvalitnění a zlepšení práce Služby kriminální policie a vyšetřování.

1 Pohled do historie

S vývojem moderních technologií v naší společnosti se problematika padělání a pozměňování peněz a dalších platebních instrumentů posouvá kupředu, a na to reaguje vydávaná literatura. Pokud hledáme nejaktuálnější informace k této problematice, nalezneme je poměrně snadno na internetových stránkách jednotlivých bank, cenné informace obsahují zejména webové stránky České národní banky, případně další informace můžeme najít na internetových/intranetových stránkách specializovaných útvarů Police ČR. V knižním vydání se dané problematice věnují tituly Pavla Juříka „Svět platebních a identifikačních karet“ nebo „Platební karty: ilustrovaná historie placení“, dílo Jiřího Pekárka „Poznáte padělek bankovky“, či dílo Marka Fyryka a Evy Žatecké „Trestné činy proti měně de lege lata a de lege ferenda. Kriminologie“, nebo publikace Jiřího Brože a Michala Hradeckého „Platební prostředky, jejich ochrana a padělání“. Autorských děl vydaných na toto nebo obdobné téma je nepochybně podstatně více, záleží pak na konkrétním zájmu jedince.

Jiří Pekárek ve své publikaci „Poznáte padělek bankovky?“ vskutku pestře a zajímavě popsal historii penězokazectví sahající až do šestého století před naším letopočtem, kdy se platilo stříbrňáky. Dle tehdejších zákonů se ražba falešných mincí trestala smrtí. Padělatelé své padělky vyráběli z olova, které pokrývali tenkou vrstvou stříbra. Pravosti těchto platidel se prováděla primitivní zkouškou pomocí nožíku, kdy po odříznutí drobného kousku mince bylo patrné, zda se jedná o minci stříbrnou nebo pouze postříbřenou. Padělatelé si ale dokázali s touto kontrolou pravosti postupně poradit, když na falešné minci sami zhotovili rádo by zářez, který taktéž postříbřili.

Významným centrem penězokazectví byla v době svého rozkvětu rovněž římská říše a s velkou pravděpodobností také Egypt. Z dob vlády císaře Claudia byly dosud dochovány padělané mince v takovém množství, že dle názoru odborníků na numismatiku mohl mít samotný císař zájem na jejich rozmachu. Římským císařům přišel vhod jakýkoli způsob jejich zisku. Nevalné pověsti se dostalo císaři Nerovi, který stříbrňáky zadal vyrábět s příměsí jiných kovů, a své počínání obhajoval jako důležitý státní zájem či tvrdil, že je zapotřebí výroby mincí

ze speciální slitiny, aby nedošlo k jejich předčasnému znehodnocení opotřebením. Tím započalo tzv. „ředění“ stříbra na výrobu římských mincí, které se vyšplhalo do takové míry, že tyto mince obsahovaly téměř 90 – 95 % cizí příměsi.

V dřívějších dobách to padělatelé neměli o nic jednodušší než v současnosti, zejména vzhledem k tomu, že celkem přísné tresty, které jsou stanoveny dnešním trestním zákoníkem, byly neméně přísné v minulosti.

V dobách Římské říše bylo padělání považováno za závažný politický delikt, proto bylo trestáno smrtí, a to s notnou dávkou krutosti. Za dob starého Říma byl vybudován propracovaný systém, podle kterého ten, kdo na padělatele upozornil, byl odměněn doživotním osvobozením od všech daní a poplatků, a protože v té době jich existovala celá řada, byl tento systém pro lidi velmi motivující.

Výkon trestu smrti u padělatelů byl realizován například předhozením k roztrhání dravou zvěří v arénách či upálením. Pokud se vězněnému padělateli podařilo uniknout ze žaláře, byl rovněž popraven také jeho žalárník. Ani v dalších zemích se nepostupovalo proti padělatelům méně tvrdě. Upalováním se trestalo penězokazectví dle starogermánských zákonů, házením do kotlů s vroucí vodou byli trestáni padělatelé ve Francii a ve staré Rusi byli padělatelé postihováni nalitím roztaveného cínu do hrdla, což bylo později nahrazeno způsobem humánnějším, a to sekáním končetin. V Anglii byl v polovině 15. století přijat zákon, podle kterého se padělatelům sekali již „pouze“ ruce, a pokud byl padělatel z řad zaměstnanců mincovny, musely být navíc tyto utnuté ruce vystaveny pro výstrahu ostatním zaměstnancům v dílně.

Nelze opomenout ale ani Čechy, kdy z období Jagellonců, mezi patnáctým a šestnáctým stoletím, pocházejí padělatelské dílny objevené v nalezištích Koněpruské jeskyně, v jeskyni Babí pec na Kozákově, na hradu Kámen u Pacova, v jeskyni Šipka na Kotouči u Štramberka, ale také v Praze, Brně, Kutné Hoře a jinde.

Papírové peníze se objevily nejprve v Číně kolem roku 650 n. l. Jednalo se spíše o formu určitého potvrzení, až kolem 10. stol. n. l. byly v Číně uznány jako všeobecná měna. V Evropě se první papírové peníze objevily nejprve ve Švédsku,

a to až v 17. století. Ale ani vydáním prvních papírových peněz se situace v oblasti penězokazectví nijak vážně nezměnila.

Historie padělání zasáhla ale také Ameriku a zejména Spojené státy americké, které sice vznikly přijetím Deklarace nezávislosti na II. Kontinentálním kongresu v roce 1776, ale jejich historie je datována již ke konci šestnáctého století, kdy začalo osídlování tohoto kontinentu. V období krutých válek s tamními indiánskými kmeny a vykořisťováním černých otroků došlo k poněkud svéráznému pojetí svobody z pohledu občana Ameriky a řada činů tamních kolonizátorů byla bezesporu vyhodnocena jako penězokazectví. Na tomto území byly v oběhu zprvu koloniální anglické libry a šilinky, španělské dublony, holandské guldeny, francouzské louisdory, ale také další mince.

Vzhledem k tomu, že řada kolonialistů byla negramotná, je celkem pochopitelné, že v objemu používaných měn vznikl chaos. Například byly padělány španělské dublony nesoucí jméno krále Filipa, ačkoli byl v té době španělským králem Ferdinand III. V dané době neexistoval vyspělý policejní a soudní aparát, což vedlo k různorodým rozhodnutím a v případech penězokazectví bylo jednou rozhodnuto o uložení trestu smrti, jindy skončil případ propuštěním na svobodu.

Z tohoto exkurzu do historie je patrné, že proti padělání je sváděn boj již po několik století. Ani vodou, ohněm, mečem či jinými způsoby nejkřutějších trestů se penězokazectví nepodařilo zcela vymýtit, protože vidina poměrně snadného a rychlého výtělu byla stále silnější než strach z hrozících krutých trestů.

2 Charakteristika oblasti

Padělání je jednání, při kterém se vytvářejí falešné nebo pozměněné verze originálních dokumentů, peněz, produktů, identifikačních prvků atd. Tento akt může mít různé účely, včetně získání neoprávněného prospěchu, klamání ostatních osob, podvodu nebo porušení zákona. Padělání se týká různých oblastí, včetně padělání peněz, dokumentů, uměleckých děl, výrobků, platebních karet a dalších.

Padělání je trestnou činností a je postihováno právními systémy po celém světě. Cílem trestního stíhání padělatelů je ochránit ekonomiku, ochránit spotřebitele a zajistit spravedlnost. Padělání může zahrnovat různé praktiky, od ručního falšování a pozměňování až po sofistikované techniky využívající moderní technologie.

Legitimní dokumenty, bankovky, produkty a další originální materiály jsou často chráněny různými bezpečnostními prvky, aby se minimalizovala možnost padělání. Těmito prvky mohou být speciální inkousty, hologramy, bezpečnostní prvky na bankovkách, digitální podpisy, specifické materiály a další prvky. Organizace, jako jsou centrální banky, státní úřady a soukromé firmy, se také snaží aktivně bojovat proti padělání pomocí opatření, která umožňují identifikaci padělků a zvýšení povědomí o jejich existenci.

2.1 Členění platebních prostředků

Platební prostředek obecně můžeme chápat jako prostředek umožňující přesuny majetku a z historického hlediska měl různé podoby. Současná právní úprava státu s rozvinutou ekonomikou upravuje provádění platebního styku za použití nejrůznějších sofistikovaných nástrojů, které z různých důvodů účastníci platebního styku využívají. Účelem platebního prostředku je zejména zjednodušení platebního styku.

Platební prostředky bychom mohli charakterizovat jako prostředky a nástroje sloužící k úhradě zejména zboží či služeb.

Oblast členění platebních prostředků je značně rozsáhlá, proto se zaměříme pouze na seznámení se se základní řadou těchto prostředků.

2.2 Hotovostní platby a některé ochranné prvky bankovek

Mezi běžný platební prostředek patří i v současné době hotovostní platby, tedy používání bankovek a mincí, a to zejména v rámci platebního styku mezi běžnými občany. Podle statistických údajů České národní banky bylo ke konci roku 2023 v oběhu celkem 685 405,5 mil. bankovek a 20 064,1 mil. mincí. Bankovky a mince se dostávají do oběhu prostřednictvím bank, ale také na pobočkách pošt a pomocí sítě bankomatů po celé České republice. Vlivem rozpadů Československa v roce 1993 došlo k postupnému vydávání nových bankovek a mincí, které byly opatřeny dokonalejšími ochrannými prvky odpovídajícími současnému evropskému standardu.

2.2.1 Bankovky

Bankovka je bezúročný platební prostředek, který je cenným papírem s určitou finanční hodnotou určující peněžní částku. V České republice má podle zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance výhradní právo vydávat do oběhu bankovky pouze Česká národní banka. V souvislosti s jejich nezákonným užíváním je třeba zmínit a citoval tyto pojmy:

Padělání – lze definovat jako jednání, při kterém může jakýkoliv subjekt vyrobit, nebo si opatřit nepravé peníze, a to jak bankovky či mince, které se snaží zastat funkci peněz pravých, tj. peněz, které byly zákonným způsobem uvedeny do oběhu Českou národní bankou.

Pozměnění – je provedení určité změny na platebním prostředku, jenž následnou změnou přestává být platným zákonným platidlem, a to tak, aby tak došlo k napodobení peněz, které jsou v oběhu, případně provedení změn za účelem zvýšení platební hodnoty, aby tak vzbuzoval dojem, že se jedná o bankovku vyššího nominálu.

Neoprávněná reprodukce – pod tímto pojmem rozumíme veškerou reprodukci a to jak hotovostních či bezhotovostních platebních prostředků, či jiných vyráběných předmětů, která není v souladu s vydanými právními normami České národní banky.

Opatření – je chápáno jako nabytí platidla jakýmkoli způsobem, tedy legálním i nelegálním, přičemž se jedná jak o nabytí samotnou výrobou platidla, tak nabytí jiným způsobem, např. darem, koupí, podvodem, loupeží apod.

Přechovávání – znamená skrytí napodobeniny platebních prostředků, nebo jeho převoz z místa na místo pro jiného za účelem jeho dalšího uchování.

2.2.2 Ochranné prvky bankovek

Česká národní banka je výlučný institut, který české peníze vydává a také bdí nad ochranou a bezpečností platidel které dosud do oběhu vydány nebyly, a také dohlíží na úschovu a likvidaci tiskových desek a razidel. I přes stanovená pravidla nakládání s platidly, snaží se občané stále neoprávněnými způsoby získat finanční prostředky jednáním odporujícím zákonu. Vydavatelé platebních prostředků proto chrání tato platidla nejrůznějšími ochrannými prvky. Toto téma je však co do svého obsahu velmi obsáhlé a pro obsah a účel této práce jsem jej zredukoval do kompaktní části.

Ceninový papír – je nejhmotnější součástí samotné bankovky, z historického hlediska je náhradou původního pergamenu, kterým byla kůže z jehňat. Nejde však o ledajaký papír, i když základní technologie výroby je srovnatelná s výrobou běžného papíru. Ceninový papír zahrnuje také bankovkový papír, který má své specifické vlastnosti. Jeho výroba je prováděna pod ochranou, kdy je papír počítán a jeho vadné části musí dostát komisionálního zničení. Je vyráběn z tenké vrstvy navzájem spojených vláken rostlinného původu. Hadry, které byly původní surovinou k jeho výrobě, byly později nahrazeny buničinou získávanou z měkkého dřeva, následně bělenou chlorem. Tento papír neslouží pouze pro výrobu bankovek, ale také pro výrobu směnek nebo šeků, či známek. Na složení takového papíru jsou kladeny mnohem vyšší požadavky, než na klasický papír. Je požadováno, aby byl pružný, pevný, odolný vůči lámání a překladači či přetržení.

Celistvost jednotlivých vláken při výrobě obstarávají klíždla a přesný výrobní postup pro jeho výrobu je přísně důvěrný. Přední specifickou vlastností tohoto druhu papíru je omak, který je proměnlivý s ohledem na použití individuálních složek, jak rostlinného původu (vláken), tak plnidel či hmotnosti papírové materie při výrobě, kdy se prvotní informaci o papíru přesvědčíme při jeho osahání, což bývá prvotním podnětem k odhalení plagiátu.

Vodoznak – je nejdéle používanou ochranou ceninového papíru, jako vodotisk nebo vodní značka. Tato ochrana nemá nic společného s tiskem, k jejímu zrodu dochází při mokré výrobě takového papíru. Když papírová hmota přechází do fáze zplstění, jsou mokrá zplstěná vlákna přitisknuta válcem, tzv. egutérem, nesoucím plastický obrazec budoucího vodoznaku. Ve slabších místech papír prosvítá a v následném průhledu je světlejší. Tuto ochrannou metodu lze stručně kategorizovat do tří základních druhů:

- Negativní (kreslicí místa jsou světlejší než okolní papír).
- Pozitivní (kreslicí místa jsou tmavší, než okolní papír).
- Stupňovitý (jsou patrné plynulé přechody mezi tmavšími a světlejšími místy).

Vodoznaky je možné dále rozdělit podle formy jejich umístění, a to na ornamentální nebo figurální. Ornamentální vodoznaky mohou být jednak negativní, můžeme se ale setkat s dalšími kombinacemi v kontrastu, které mohou procházet celou plochou bankovky nebo mohou zabírat pouze její část. Figurální vodoznaky jsou orientovány na jedno místo a zejména se jedná o portréty.

Obrázek 1 Vodoznak na bankovkách hodnoty 100 Kč a 1000 Kč¹

Ochranná vlákna – jsou převážně výrazně barevná a jejich užívání je pozorováno již ve 20. století, kdy se k ochraně bankovek používaly zvířecí chlupy či hedvábí, které se záměrně umísťovalo do pruhů nebo chaoticky. Napodobení tohoto ochranného prvku však dříve nečinilo větších problémů, protože se vlákna dala napodobit třeba jemným perem a různě barevnými inkousty. V současné době je využití technologie ochranného vlákna propracovanější, neboť část vláken zůstává běžnému zraku skryta a viditelná je pouze pod UV zářením. Naproti tomu zase jiná viditelná vlákna mění pod tímto světlem svoji barvu. Napodobení takové techniky je již vskutku obtížné, proto se o to padělatelé pokoušejí velmi zřídka.

Konfety – bychom mohli popsat jako drobné kruhové plošky o průměru kolem 2 až 2,5 mm. Stejně jako ochranná vlákna tvoří příměs mokré papírní hmoty. V současnosti se jich užívá pouze u zahraničních bankovek, například u kanadských dolarů. Jako obdoba těchto konfet existují různé geometrické plošky zapracovávané do papírní hmoty stejným způsobem. U této techniky se využívá interferenčního jevu, kdy se při naklopení bankovky vlivem šikmo dopadajícího světla tyto plošky duhově rozzáří.

Ochranné proužky – jsou nejvíce viditelnou ochranou bankovky. Jejich první užití je zaznamenáno na librách Bank of England z období po druhé světové válce, kdy se začalo vyskytovat značné množství padělků libry vyhotovených nacisty v koncentračním táboře Sachsenhausen. Jelikož se nacistům podařilo původní složitý vodoznak napodobit, hledala se účinnější technika ochrany těchto

¹ Zdroj: <https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSJVForD4ZKB3V7S8DmREmTixinBILOLowg2ZE8PdcpLFvsbxgN5t0COEeOv4JzH0qMkho&usqp=CAU> a <https://www.cnb.cz/cs/bankovky-a-mince/bankovky/ochranne-prvky-1000-kc/>.

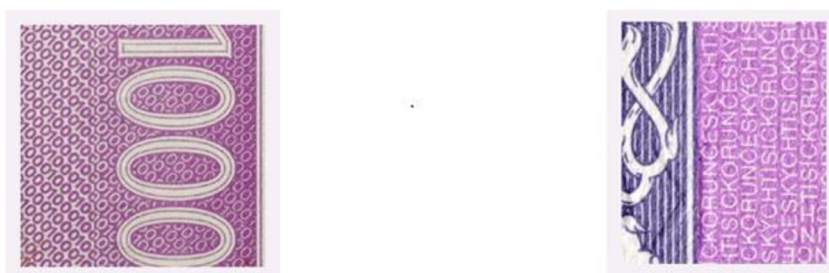

bankovek. Tento proužek byl v papíru dříve zcela skryt a patrný byl pouze v průhledu. U současných bankovek je tento proužek částečně skryt a částečně na povrchu a hovoříme o něm jako o tzv. okénkovém ochranném proužku. Uvedená technika ochrany se díky svému rozvoji zdokonalila a kov nahradila umělá hmota, do proužků byl také začleněn mikrotext.

Obrázek 2 Okénkový proužek s mikrotextem na bankovce 2000 Kč²

Mikrotexty – tvoří dnes již neodmyslitelnou součást našich českých bankovek a jsou používány především jako ochrana proti pokusům o padělky inkoustovým tiskem. Nové české bankovky mají implementován mikrotext jak na lící, tak na rubové straně. Mikrotext lze ověřit s velmi dobrým zrakem už pouhým okem nebo za použití lupy. Kopírovací stroje neumí mikrotext napodobit.

Obrázek 3 Mikrotext na bankovce 1000 Kč (líc³ a rub⁴)

² Zdroj: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/bankovky-a-mince/.galleries/bankovky-a-mince/2000_2_prouzek.jpg.

³ Zdroj: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/bankovky-a-mince/.galleries/bankovky-a-mince/1000_8_microtext_lic.jpg.

⁴ Zdroj: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/bankovky-a-mince/.galleries/bankovky-a-mince/1000_8_microtext_rub.jpg.

Opticky proměnlivá barva – je založena na sklopném efektu, kdy segment, který je vytištěn speciální tiskovou barvou ji mění podle úhlu dopadajícího světla, což je způsobeno fyzikálním jevem zvaným interference a reflexí barev. Podle úhlu dopadajícího světla na tento ochranný prvek dochází ke změně stínu kovově lesklé barvy. Jelikož je tato speciální barva finančně nákladná, je v podobě ochranného prvku tisknuta jen na malé ploše. Tato barva je běžně nedostupná a proto ji padělatelé při vytváření falešných bankovek ignorují. Tento ochranný prvek se v současné době vyskytuje na českých bankovkách čtyř nejvyšších nominálních hodnot a najdeme je v horní části lícni strany bankovky.

Iridiscentní pruh – je opět ochranným prvkem založeným na optickém efektu. Tento pruh je při běžném pohledu průhledný, až lehce okrově zbarvený, avšak při nastavení bankovky proti světlu je možné pozorovat barevný nádech s kovovým odleskem, což je způsobeno vlivem fyzikálních jevů interference a difrakce. Přirovnat bychom tento jev mohli k mýdlovým bublinám nebo slabým vrstvám oleje na hladině vody. V České republice je použit u bankovek nominálních hodnot 1000, 2000 a 5000 Kč a najdeme jej na lícni straně u pravé strany bankovky.

Obrázek 4 Proměnlivá barva⁵ a iridiscentní pruh na bankovce 1000 Kč⁶

Fluorescenční tisk – nebyl dříve u českých bankovek hodně častý a bankovky nebyly moc bohaté na fluoreskující ochranné prvky v ultrafialové části světelného spektra. V dnešní době je tomu ale už jinak a tyto prvky jsou na českých bankovkách využívány společně s hlubotiskovou barvou, a jelikož je luminiscenční barvou vytištěný vzor pod běžným světlem téměř neviditelný, je patrný až pod UV

⁵ Zdroj: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/bankovky-a-mince/.galleries/bankovky-a-mince/1000_6_promenliva_barva.jpg.

⁶ Zdroj: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/bankovky-a-mince/.galleries/bankovky-a-mince/1000_7_iridiscent.jpg.

světlem, kdy se tzv. rozsvítí. Padělatelé luminiscenční barvy vyhledávají a poměrně často je také na svých padělcích používají.

Obrázek 5 Bankovka 1000 Kč pod UV osvětlením⁷

Soutisková průhledová značka – je ochranným prvkem skládajícím se z obrazce rozloženého na obě strany, kdy se část obrazce nachází na lícní straně bankovky a druhá na její rubové straně. V současné době se u českých bankovek jedná o značku kruhového tvaru, tvořenou písmeny „ČR“. Při pohledu proti světlu se obrazce z obou stran spojí v jeden kompletní. Padělatelé nedisponují simultánními tiskařskými stroji a každou stranu tisknout zvlášť, v důsledku čehož se ale obrazce rozcházejí a nevytvářejí jasně čitelný ucelený obrazec.

Obrázek 6 Soutisková značka na bankovce 1000 Kč (líc, rub, průhled)⁸

Skrytý obrazec – je rovněž založen na optickém efektu a vzniká hlubotiskem při specifickém uspořádání plastických linek. Tento obrazec tvoří číslo označující nominální hodnotu bankovky a stane se viditelným, pokud sklopíme bankovku ve výši očí do vodorovné polohy proti zdroji světla. Slangově se tomuto jevu také říká sklopný efekt.

⁷ Zdroj: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/bankovky-a-mince/.galleries/bankovky-a-mince/1000_lic_uv.jpg.

⁸ Zdroj: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/bankovky-a-mince/.galleries/bankovky-a-mince/1000_4_soutisk_cr.jpg.

Obrázek 7 Skrytý obrazec na bankovce 1000 Kč⁹

EURion konstelace (Omron) – je ochranou proti kopírování bankovek, která je zajišťována díky obrazci (složeného z kroužků o průměru 1 mm). Nové typy barevných laserových kopírovacích zařízení mají ve svém programu zakódován obrazec, při jehož detekci kopírování přeruší a dojde k vypnutí tisku nebo je vytištěna pouze černá plocha. Moderní laserové kopírovací stroje již dokáží do vytištěného obrazce vložit speciální kód, díky kterému je možné zjistit výrobce zařízení a sériové číslo, případně komu bylo zařízení prodáno.

Obrázek 8 EURion konstelace na bankovce 2000 Kč¹⁰

Výše jsou uvedeny pouze některé ochranné prvky bankovek, včetně zahraničních. I v České republice jsou používány navazující ochranné prvky, avšak uvedení všech není cílem této práce, a není to ani reálné, neboť část ochranných prvků je vedena Českou národní bankou v tajnosti.

⁹ Zdroj: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/bankovky-a-mince/.galleries/bankovky-a-mince/1000_5_skryty_obrazec.jpg.

¹⁰ Zdroj: <https://www.papirovaflatidla.cz/assets/informace/ochrann-prvky/2000-kc-2007-eurion.jpg>.

2.3 Bezhotovostní platby, kreditní operace, inkasní forma placení, šeky, platební karty a jejich ochranné prvky, elektronické peníze

Bezhotovostní platby jsou v současné době stále více využívanou formou platebního styku. Bezhotovostní platební styk je možné dále rozdělit na dvě kategorie, a to na nedokumentární a dokumentární platební styk.¹¹ V případech, kdy bance předáváme při platebním styku samotné platební instrumenty, hovoříme o nedokumentárním platebním styku (příkaz k úhradě, příkaz k inkasu, trvalý příkaz k úhradě/inkasu nebo šek). V případě dokumentárního platebního styku předáváme bance také další průvodní dokumenty, a to dle předem stanovených pravidel (dokumentární inkaso, dokumentární akreditiv, směnky).

2.3.1 Kreditní operace

Jedná se o nejrozšířenější formu bezhotovostních plateb v České republice, pomocí kterých je možné provést jakoukoli bezhotovostní platbu. Kreditní operace nejsou využívány pouze řadovými občany, nýbrž zejména podnikateli k úhradě závazků vzniklých v rámci vzájemných kontraktů. Banky rovněž provádějí kreditní operace za své klienty, kteří si zadali trvalé opakující se platby (např. za energie, nájemné apod.). Platební příkazy je možné zadávat na příslušném tiskopisu banky nebo elektronicky, přičemž v obou případech jde o zabezpečený platební styk. V dnešní době již převažuje elektronická forma kreditních operací. Lhůty pro provádění bezhotovostních operací jsou uvedeny v zákonu o platebním styku. Oproti předchozím letům došlo k podstatnému zkrácení lhůt, například platební transakce v rámci jednoho poskytovatele na území České republiky musí být provedeny neprodleně po přijetí příkazu, nejpozději však ještě téhož dne. V případě transakcí mezi dvěma bankami se jedná o lhůtu nejpozději do konce následujícího dne. V praxi je však už běžné, že bezhotovostní platební transakce jsou prováděny téměř okamžitě po zadání příkazu, kdy příjemce obdrží převáděné prostředky v řádu několika minut.

---

¹¹ SCHLOSSBERGER, Otakar; SOLDÁNOVÁ, Markéta. *Platební styk*. 3. vyd. Praha: Bankovní institut, 2007. 435 s. ISBN 978-807-2651-078.

V případě kreditních operací se nesetkáváme s paděláním platebních prostředků jako takových, jedná se však o podvody na úseku hospodářské kriminality, v rámci kterých dochází k vylákání přístupových údajů do internetového bankovníctví poškozených a následným neoprávněným manipulacím na jejich účtech, které jsou následně kvalifikovány jako trestné činy Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací a Neoprávněné opatření, paděláním a pozměnění platebního prostředku.

2.3.2 Inkasní forma placení (přímé debety)

Inkasní forma placení, nazývaná též přímé debety, je běžně používanou formou placení, a to ve spojení se specifickými druhy platebních operací. Přímé debety jsou formou inkasního platebního styku, při které obchodník získává autorizaci od zákazníka k odečtení platby přímo z jeho bankovního účtu, což znamená, že poskytuje povolení obchodníkovi, aby inkasoval platby z jeho účtu pokaždé, kdy je dána splatnost platby. Tyto platby jsou také známé jako inkasa nebo inkasní příkazy a obvykle se používají pro pravidelné platby, jako je placení nájemného, účtů za energie, mobilních telefonů, předplatného služeb, televizních a rozhlasových poplatků atd. Banka dále neprověřuje dohodu mezi stranami a v případě, že je inkaso přípustné, je provedeno. V opačném případě zašle banka plátce bance příjemce zprávu o odmítnutí provedení platby.

Ani v těchto případech nedochází k páčání protiprávního jednání paděláním nebo pozměňováním. Stejně jako v předchozím případě dochází maximálně k páčání podvodů v souvislosti s inkasem, ale jedná se spíše o ojedinělé případy.

2.3.3 Šeky

Šeky nemají v České republice nijak velkou tradici a druh tohoto platebního prostředku není v naší zemi zvláště významný. Jedná se o finanční instruktivní dokument, kterým dlužník (emitent šeku) dává pokyn své bance vydat určitou částku peněz příjemci (držiteli šeku). Jedná se o jeden z nejstarších a nejrozšířenějších nástrojů pro provádění plateb a zajišťování peněžních transakcí. Šek bychom mohli blíže charakterizovat jako bankovní formulář, do kterého jsou uvedeny instrukce, typicky ve formě psaného textu (jméno

příjemce, částka, na kterou je šek vystaven, datum vystavení a podpis emitenta, kterým se zavazuje, že má na svém účtu dostatečné finanční prostředky). Po svém vyplnění se stává šek platebním prostředkem a také cenným papírem.

Šeky bychom mohli dále rozdělit na soukromé, bankovní a cestovní. Soukromé šeky jsou využívány především na úhrady vyšších finančních částek nebo k hotovostním výběrům přímo v bankách. Bankovní šeky si banky vystavují samy - každá banka na sebe. Tyto šeky nakupují plátcí, kteří je dále předávají příjemcům k přijetí ve své bance. Cestovní šeky jsou vydávány většími zahraničními bankami, a to zejména k cestovatelským účelům.

Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, vycházející z Ženevské šekové konvence, upravuje problematiku šeku v České republice.

K udávání padělaných šeků dochází především v internetovém prostředí prostřednictvím tímto způsobem uzavřených obchodů. Ve většině případů je částka uvedená na šeku výrazně nadhodnocena oproti dohodnuté kupní částce a plátce chce nadhodnocený obnos nepochybně vrátit zpět, ale vzhledem k tomu, že používání šeků není v naší zemi tolik rozšířeno, jedná se především o zahraniční obchody.

2.3.4 Platební karty

Platební karty se začaly v České republice používat od roku 1990 a staly se populárními jako alternativní forma plateb v hotovosti. V roce 1991 byl spuštěn první mezinárodní platební systém v České republice nazvaný "Kreditka", který umožňoval vydávání platebních karet a jejich použití u členských obchodních míst. Později se k němu přidaly také další platební společnosti, jako jsou Visa, Mastercard a American Express, které se staly velmi známými a rozšířenými.

S rozvojem technologií a elektronického bankovníctví se platební karty staly běžnou součástí platebního styku v České republice. V současnosti jsou dostupné různé typy platebních karet, které bychom mohli rozdělit na karty debetní, kreditní a předplacené. V České republice jsou v rámci licencí vydávány nejpoužívanější platební karty MasterCard, VISA, American Express a Diners ClubInternational.

- **Debetní karty** byly v České republice jako první a stále patří mezi nejrozšířenější platební karty v naší zemi. Jsou přímo vázány na konkrétní bankovní účet, ze kterého držitel karty provádí platební transakci.
- **Kreditní karty** byly v České republice vydávány od roku 1997 a jejich základní vlastností je, že jejich vystavení je navázáno na revolvingový úvěr. Tyto platební karty mají notnou oblibu také u nebankovních institucí, neboť jsou vydávány například v rámci uzavření různých spotřebitelských úvěrů.
- **Předplacené karty** jsou v podstatě obdobou karet kreditních, ale nejsou vázány na konkrétní účet osob. Znamé jsou jejich varianty v podobě dárkové platební karty, dobíjecí předplacené platební karty nebo virtuální předplacené platební karty. Používají se především v sítích obchodů, provozoven za účelem nákupu pohonných hmot apod.

Platební karty jsou v poslední době hojně používaným platebním prostředkem, proto je zapotřebí zmínit jejich náležitosti a ochranné prvky. Předně je nutno uvést, že jsou vyráběny ze speciálních plastů, aby byly schopny vydržet každodenní manipulaci s nimi, a mají převážně mezinárodně uznávané rozměry 85,6 mm x 54 mm. Většina bankovních a finančních institucí se těchto rozměrů drží, což umožňuje jednotný a kompatibilní design a použití platebních karet po celém světě. Na přední straně karty je uvedeno logo banky a je na ní instalován EMV čip, číslo kreditní karty, logo vydavatele karty, datum platnosti platební karty a jméno držitele. Na zadní straně je umístěn magnetický proužek, podpisový vzor držitele karty a CVC kód.

Obrázek 9 Přední a zadní strana platební karty¹²

¹² Zdroj: https://www.csas.cz/static_internet/cs/Obchodni_informace-Produkty/Platebni_karty/Podnikatele_a_male_firmy/Prilohy/podminky_pro_prij_kar.pdf

Od února roku 2023 se u nás můžeme také setkat s novým designem debetních karet vyráběných z recyklovaných materiálů, které začala vydávat např. Raiffeisenbank. Oproti běžným platebním kartám jsou nově veškeré údaje, včetně jména držitele a čísla karty umístěny na zadní straně.

Obrázek 10 Nová platební karta Raiffeisenbank (přední i zadní strana)¹³

2.3.5 Elektronické peníze

O tomto platebním instrumentu hovoří zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku. Elektronické peníze jsou forma digitálních platidel existujících v elektronické podobě, ukládaných a přenášných pomocí elektronických zařízení, jako jsou mobilní telefony, počítače nebo speciální platební karty. Tato forma peněz umožňuje lidem provádět bezhotovostní platby za zboží a služby prostřednictvím elektronických systémů, a to buď on-line nebo off-line. Mohou být spojeny s bankovními účty, přičemž peníze jsou ukládány na účtech ve formě digitálního záznamu. Mohou také existovat nezávisle na bankovních účtech, kdy jsou peníze uloženy přímo na elektronických zařízeních, jako jsou platební karty nebo mobilní peněženky. Hlavní výhody elektronických peněz zahrnují rychlost a pohodlí při provádění plateb, snížení potřeby fyzických hotovostních peněz a zlepšení bezpečnosti transakcí díky technologiím jako je šifrování a ověření identity. Tyto formy platidel jsou stále populárnější díky rostoucímu trendu digitalizace a rozvoji finančních technologií.

¹³ Zdroj: <https://feedit.cz/2023/02/13/nove-debetni-karty-raiffeisenbank-jsou-z-recyklovanych-materialu/>.

V souvislosti s elektronickými penězi opět nedochází k jejich padělání nebo pozměňování, ale v kyberprostoru existují podvody spojené s nimi, obdobně jako je tomu u kreditních operací.

3 Související právní úprava

V České republice je úprava měnového práva zahrnuta do několika právních předpisů, které spadají do oblasti trestního práva, obchodního práva a bankovního práva. Některé z hlavních právních předpisů týkajících se měnového práva v České republice zahrnují:

- **Trestní zákoník** – který upravuje trestné činy, včetně padělání peněz a jiných finančních podvodů a stanoví tresty pro takové trestné činy a postupy pro jejich vyšetřování a stíhání.
- **Zákon o České národní bance** – stanoví pravomoci a povinnosti České národní banky, včetně její role jako vydavatele měny, dohled nad finančním trhem a ochranou stability českého finančního systému.
- **Zákon o platebním styku** – obsahuje ustanovení týkající se platebních transakcí, včetně elektronických plateb a použití platebních karet.
- **Právní předpisy Evropské unie** – jelikož je Česká republika členem Evropské unie, mohou být některá ustanovení týkající se měnového práva harmonizována s právními předpisy Evropské unie, zejména pokud jde o platební styk a bankovní regulaci.

Současná právní úprava je navržena tak, aby zajistila ochranu integrity měny a finančního systému České republiky a poskytla rámec pro efektivní fungování platebních a finančních trhů.

3.1 Trestně právní aspekty

Trestně právní aspekty padělání měny jsou důležité pro zachování důvěry ve finanční systém a stabilitu měny, a proto jsou tresty za tyto činy obvykle poměrně přísné. Trestně právní aspekty tohoto protiprávního jednání vychází z jednotlivých ustanovení zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Citovány budou pouze některé, zejména kvalifikované skutkové podstaty trestných činů proti měně, ukotvené v 1. dílu VI. hlavy tohoto zákona:

„§ 233 Padělání a pozměnění peněz

(1) Kdo sobě nebo jinému opatří nebo přechovává padělané nebo pozměněné peníze nebo prvky peněz sloužící k ochraně proti jejich padělání, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Kdo padělá nebo pozmění peníze v úmyslu udat je jako pravé nebo platné anebo jako peníze vyšší hodnoty, nebo kdo padělané nebo pozměněné peníze udá jako pravé nebo platné anebo jako peníze vyšší hodnoty, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.“¹⁴

V této citaci je uvedena v praxi nejpoužívanější norma, se kterou se setkáváme. Předmětem této právní úpravy je ochrana nejen českých, ale i cizozemských peněz. Toto ustanovení chrání společnost nejen před paděláním či pozměňováním peněz, ale zároveň také před jejich udáváním do oběhu. V dalších odstavcích tohoto ustanovení se pojednává o přísnějším trestu odnětí svobody, za účast padělatele v organizované skupině, v jednání mezinárodního charakteru a rozsahu škody způsobené tímto jednáním. Nutno zmínit, že v odst. 5 tohoto ustanovení se uvádí, že příprava je trestná. Například, pokud si pachatel již jenom obstará padělatelské náčiní v úmyslu padělat, či pozměnit peníze, dopouští se shora popsaného trestního jednání.

„§ 234 Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku

(1) Kdo sobě nebo jinému bez souhlasu oprávněného uživatele opatří, zpřístupní, přijme nebo přechovává platební prostředek, který umožňuje výběr hotovosti nebo převod peněžních prostředků anebo virtuálních aktiv používaných namísto peněžních prostředků (dále jen „platební prostředek“) a který náleží jinému, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Kdo sobě nebo jinému opatří, zpřístupní, přijme nebo přechovává padělaný nebo pozměněný platební prostředek, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

---

¹⁴ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast2-hlava6-dil1>.

(3) Kdo padělá nebo pozmění platební prostředek v úmyslu použít jej jako pravý nebo platný, nebo kdo padělaný nebo pozměněný platební prostředek použije jako pravý nebo platný, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.¹⁵

Tímto ustanovením je stanoveno opatření trestně-právní povahy, týkající se zejména platebních karet a manipulace s nimi. V tomto kodexu je charakterizováno trestní jednání osoby, kterého se dopustí již pouhým neoprávněným držením, opatřením, zpřístupněním nebo přechováváním. Nemusí se jednat čistě o platební kartu, ale rovněž o elektronické peníze, příkazy k zúčtování nebo cestovní šeky. Mimo sankcí za jednotlivá protiprávní jednání se v tomto ustanovení také uvádí další případy zavinění, a to opatření padělaného nebo pozměněného platebního prostředku jinému, jeho přijetí, nebo přechovávání. Také je zde ukotveno trestní jednání, kterým je samotné padělání a pozměnění platebního prostředku, jeho použití jako pravého nebo platného platebního prostředku. Stejně jako v předchozím případě se zvláštním trestem postihuje účast pachatele v organizované skupině nebo v organizované skupině působící ve více státech. Z hlediska zavinění je třeba prokázání úmyslného jednání osoby a stejně jako v předešlém případě je i u tohoto trestného činu příprava trestná.

„§ 235 Udávání padělaných a pozměněných peněz

Kdo padělané nebo pozměněné peníze, jimiž mu bylo placeno jako pravými, udá jako pravé, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.¹⁶

Uvedené paragrafové znění pojednává o trestnosti jednání na úrovni přečinu, kterým pachatel udává padělané nebo pozměněné bankovky jako pravé, přičemž s nimi jako pravými mu již bylo placeno.

„§ 236 Výroba a držení padělatelského náčiní a zařízení určeného k neoprávněnému získání platebního prostředku¹⁷

---

¹⁵ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast2-hlava6-dil1>.

¹⁶ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast2-hlava6-dil1>.

¹⁷ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast2-hlava6-dil1>.

(1) Kdo vyrobí, uvede do oběhu, doveze, vyveze, proveze, nabízí, prodá, zprostředkuje nebo jinak zpřístupní, sobě nebo jinému opatří nebo přechovává nástroj, zařízení nebo jeho součást, postup, pomůcku nebo jakýkoli jiný prostředek, včetně počítačového programu, vytvořený nebo přizpůsobený k padělání nebo pozměnění peněz nebo prvků sloužících k ochraně peněz proti padělání anebo vytvořený nebo přizpůsobený k padělání, pozměnění nebo neoprávněnému získání platebního prostředku, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 při výkonu svého povolání.“¹⁸

Toto ustanovení trestního zákoníku chrání zájem státu především v oblasti výroby, nabídky a distribuce nástrojů nebo zařízení, včetně počítačových softwarů, byť i jen jejich součástí, sloužících k padělání, pozměnění peněz nebo platebních prostředků a rovněž stanovuje sankce za porušení tohoto ustanovení.

„§ 237 Neoprávněná výroba peněz

(1) Kdo neoprávněně, s použitím zařízení nebo materiálů k výrobě peněz určených a držení v souladu se zákonem, vyrobí peníze nebo prvky sloužící k ochraně peněz proti padělání, nebo kdo neoprávněně vyrobené peníze nebo prvky sloužící k ochraně peněz proti padělání sobě nebo jinému opatří, uvede do oběhu nebo přechovává, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.“¹⁹

Toto ustanovení je směřováno především k trestnímu postihu jednání, kterým prakticky dojde k výrobě pravých bankovek za použití zařízení nebo materiálů, které jsou k těmto činnostem určeny, neoprávněná je i samotná taková výroba. Obdobně se v tomto ustanovení pojednává o skutečnosti, když se tohoto jednání dopustí osoba jako člen organizované skupiny nebo člen organizované skupiny působící ve více státech a zároveň i o škodě, která byla takovým jednáním způsobena. I u tohoto trestného činu je příprava trestná.

---

¹⁸ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast2-hlava6-dil1>.

¹⁹ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast2-hlava6-dil1>.

„§ 238 Společné ustanovení

*Ochrana podle § 233 až 237 se poskytuje též penězům a platebním prostředkům jiným než tuzemským a tuzemským a zahraničním cenným papírům.*²⁰

Toto ustanovení trestního zákoníku rozšiřuje ochranu platidel a platebních prostředků dle předchozích ustanovení na platební prostředky zahraniční a na tuzemské a zahraniční cenné papíry.

„§ 239 Ohrožování oběhu tuzemských peněz

(1) Kdo neoprávněně vyrobí nebo vydá náhražky tuzemských peněz, nebo kdo takové náhražky neoprávněně dává do oběhu, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Stejně bude potrestán, kdo

a) bez zákonného důvodu odmítá tuzemské peníze, nebo

*b) poškozují tuzemské peníze“.*²¹

Toto paragrafové znění pojednává o protiprávním jednání zapříčiněném výrobou nebo vydáním náhražek tuzemské měny, nebo vydáním této náhražky do oběhu. Rovněž jsou v něm ukotveny sankce za porušení tohoto ustanovení, včetně jednání, kterým dochází k odmítnutí tuzemské měny, nebo k jejímu poškozování.

3.2 Související předpisy

Ze souvisejících předpisů můžeme zmínit zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, zákon č. 21/1992 Sb., o bankách nebo zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.

---

²⁰ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast2-hlava6-dil1>.

²¹ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast2-hlava6-dil1>.

3.3 Mezinárodní spolupráce v oblasti ochrany platidel před paděláním a pozměňováním

Mezinárodní spolupráce v oblasti ochrany platidel před paděláním a pozměňováním je klíčová pro zachování integrity měn a ochranu finančního systému na globální úrovni. Z pohledu nové historie se penězokazectví stalo mezinárodním problémem takového rozsahu, že bylo třeba nastalou situaci řešit. Reakcí na neutěšenou situaci v oblasti penězokazectví byl vznik Úmluvy o potírání penězokazectví, ke které došlo v roce 1926 v Ženevě. K ratifikaci této úmluvy došlo v České republice přijetím Úmluvy č. 15/1932 Sb., o potírání penězokazectví, která je v naší zemi stále platnou.

V rámci činnosti Policie České republiky se problematikou paděláním a pozměňování peněz formou šetření, prověřování a vyšetřování této trestné činnosti proti měně zabývá Služba kriminální policie a vyšetřování v rámci jednotlivých Krajských ředitelství policie, respektive jejich Územních odborů. Na těchto Odborech a Odděleních hospodářské kriminality působí vyškolení kriminalisté se specializací na odhalování, prověřování a vyšetřování tohoto druhu kriminality, kteří zároveň spolupracují v řešení této problematiky také se základními útvary Policie ČR.

Bojem proti uvedenému druhu kriminality a plněním úkolů proti penězokazectví se na celostátní úrovni zabývá Národní centrála proti organizovanému zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování (NCOZ SKPV), sekce zločineckých struktur, zastoupená Odborem českých zločineckých struktur. Tento útvar je oprávněn při odhalování trestné činnosti proti měně spolupracovat s útvarem Europolu a spravovat také jeho informační systém.

Europol především v rámci jednotné evropské měny Euro působí jako koordinátor a analytik Interpolu při ochraně této měny, v rámci spolupráce jak s orgány činnými v trestním řízení, tak například s Evropskou centrální bankou ve Frankfurtu nad Mohanem. Zabývá se také ale i bojem proti paděláním mimoevropských měn. Shromažďuje informace a poznatky ke kriminalitě proti měně a jednotlivé členské státy jsou vázány povinností předávat příslušné sekci zjištěné informace, které

jsou dále tříděny a navzájem analyzovány. Díky přímému předávání informací se zvyšuje nejen rychlost, ale také efektivita všech zmíněných policejních složek.

V boji s touto trestnou činností také NCOZ SKPV významně spolupracuje s útvarem Interpolu, který je významnou organizací působící na celosvětové úrovni a který propojuje všech 196 členských zemí a koordinuje síť policistů a odborníků v konkrétních oblastech kriminality.²² V případech zjištění nových plagiátů je oprávněn předávat informativní oznámení na mezinárodní úrovni k sestavení příslušných informačních katalogů, ve kterých jsou padělky zařazeny. S tím souvisí řazení dle měny, hodnoty, výskytu, prvního výskytu a dalších identifikačních znaků. Interpol, jehož generální sekretariát sídlí v Lyonu, rovněž pořádá celosvětové konference za účelem seznámení se s novými padělatelskými metodami, reprodukčními zařízeními a zařízeními k rozpoznání plagiátů.

---

²² <https://www.interpol.int/Who-we-are/What-is-INTERPOL/INTERPOL-Five-actions-for-a-safer-world>.

4 Vývoj trestné činnosti v oblasti boje proti padělání, pozměňování a zneužívání platebních instrumentů

Obrana proti institutu padělání je v základu složena z formy technické a legislativní. Legislativní opatření proti tomuto protiprávnímu jednání bylo již od nepaměti značně přísné, ale ani přísné tresty neodradily padělatele od jejich činnosti.

V současné době se bojem proti padělání a pozměňování platebních instrumentů, kromě České národní banky, zabývá Policie České republiky, kde na mezinárodní scéně se jedná o útvary Interpol a Europol, na vnitřní celostátní úrovni pak Národní centrála proti organizovanému zločinu a dále dle místní a věcné příslušnosti Služba kriminální policie a vyšetřování začleněná na jednotlivých Krajských ředitelstvích policie, potažmo Služba kriminální policie a vyšetřování jednotlivých Územních odborů.

Ruku v ruce se zdokonalujícími se ochrannými prvky platebních instrumentů se snaží padělatelé rovněž zdokonalovat své techniky tak, aby s minimálním rizikem maximalizovali svůj zisk. Jejich snahou je nepochybně výroba platidel, která budou k nerozeznání od pravých, a snížení rizika vlastního odhalení.

4.1 Bankovky

Jednou z nejstarších a nejvíce rozšířených měn na světě je měna Spojených států amerických, jejíž padělky se v naší zemi vyskytují v hojném počtu, hned za padělky české měny a měny Euro. Zvláštností amerických bankovek je to, že všechny emise bankovek od roku 1928 jsou platné a budou platit, nestahují se v časovém limitu (pouze staré emise jsou postupně stahovány z oběhu bez určení konce platnosti) ani nedevalvují a pouze jsou k novým bankovkám přidávány dle potřeby další ochranné prvky. Lze proto říci, že americké dolary jsou

nejhůře chráněnou měnou a zároveň nejhůře rozpoznatelnou měnou z hlediska určení, zda se jedná či nejedná o padělek.²³

Obrázek 11 Vlevo originál portrétu z pětidolaru třicátých let a vpravo zdařilý rytecky padělaný portrét²⁴

Z padělatelských technik je třeba zmínit techniku, která patří k nejoblíbenějším, a tou je elektrografie. Základem této techniky je selenový válec, na který se přenesou obsah kopírované předlohy a v místě liter, případně obrázku, získává elektrický náboj, který přitáhne spékavý magnetický prášek (toner), který je dále kontaktním způsobem přenesen na papír s následným ohřátím vysokovýkonnou výbojkou, čímž se toner do papíru přímo zapeče. Práce na takovýchto zařízeních není zvláště složitá a není k ní třeba žádných polygrafických zkušeností. Kopie vzniklé tímto způsobem na těchto jednobarevných zařízeních ještě nijak zvlášť velké nebezpečí nepředstavovaly, i když docházelo k jejich dobarvování.

S nástupem barevných laserových kopírovacích zařízení však začalo docházet k výrobě nebezpečnějších padělků, jejichž kopie byly na svou dobu poměrně kvalitní. V osmdesátých letech, po zjištění dvou padělků československých bankovek v Německu, vyrobených touto metodou, došlo k omezení dovozu těchto zařízení do zemí ovládaných komunistickým režimem. V devadesátých letech došlo k odvolání uvedeného omezení, což mělo za následek příliv dovozu kopírovacích zařízení a samozřejmě s tím související nárůst padělků zhotovených tímto způsobem. I když jsou tato zařízení postupně zdokonalována, je stále třeba

²³ BROŽ, Jiří a Michal HRADECKÝ. *Platební prostředky jejich ochrana a padělání*. První vydání. Praha: Tiskárny MV, 2008. ISBN 80-7312-055-0.

²⁴ Zdroj: PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?* Praha: Pragoeduca, 2000. ISBN 80-85856-84-0.

věnovat pozornost papíru padělku a jeho vlastnostem na omak, kvalitě provedení mikropísmu, plošnosti nátisku a přechodu barev. Protože náklady na pořízení těchto zařízení postupně klesají, stávají se pro nečestné osoby s absencí morálních hodnot poměrně dostupnými.

Se vznikem ochranného prvku vodoznaku vznikl padělatelům problém s řešením této situace. Jedním ze způsobů padělání vodoznaku je tisk za použití zejména konzistentní bílé nebo šedé barvy, která se nanáší většinou na rubovou stranu bankovky, výjimečně i na lícovou stranu. Tento způsob je ale vesměs nedokonalý, neboť se méně kontrastní místa vodoznaku špatně zachycují a chybí jemné přechody. Přesnějšího výsledku se podaří dosáhnout padělatelům, kteří použijí fotografii a autotypickou mřížku, pomocí čehož si vyrobí tiskovou destičku. Mezi další padělatelskou techniku zaměřenou na padělání vodoznaku je možné zmínit neumělou ruční malbu. Pro tuto techniku se používá vesměs bílá barva, která je o několik málo odstínů tmavší než použitý papír a nanáší se zejména na rubovou stranu padělku. Její nevýhodou ale je, že je poměrně snadno odhalitelná. Ale ať již namalovaný nebo tištěný padělek vodoznaku, při šikmém pohledu na padělanou bankovku, nápadně vystoupí.

Další způsob padělání ochranného prvku, se kterým se můžeme setkat, je padělání ochranného proužku, který prochází skrz bankovku, podél její kratší strany. I když padělání takového ochranného prvku není vůbec jednoduché, padělatelé nekladou vesměs důraz na jeho dokonalost. Nejčastější metodou padělání tohoto prvku je nalepení proužků alobalu v potřebných odstupech do míst, ve kterých u originální bankovky vystupuje lesklá část proužku na její povrch. K odhalení takového padělku postačuje často pouhý průhled bankovkou proti světlu a kontrola přesnosti a celistvosti proužku. Dalším způsobem může být nalepení proužku staniolu na čistý papír v celé délce kratší strany padělané bankovky v místech srovnatelných s originální bankovkou a jeho následné zakrytí bílou barvou v místech, kde má být skryt. Až poté následuje tisk padělku. Výjimečně se padělatelé ještě pokouší na ochranný prvek napodobit mikrotext, ale výsledek bývá nevalný.

Autor práce se sám praxi setkal s případem, kdy byl na padělanou bankovku velké nominální hodnoty nalepen ochranný proužek bankovky z originální bankovky nízké nominální hodnoty, což bylo patrné z mikrotextu tohoto ochranného proužku.

Zmíníme-li se o padělání mincí, tak k jejich většímu padělání docházelo především v minulosti a v současné době se jedná o ojedinělé případy. Na ně se padělatelé většinou tolik nesoustředí, a to kvůli kombinaci jejich nízké hodnoty a vyšších výrobních nákladů. I když padělání mincí představuje většinou jen zlomek z celkového počtu zadržených padělků, v loňském roce jsme zaznamenali kauzu padělaných dvacetikorun. Podle České národní banky se jedná o poměrně kvalitně ražené mince, které se začaly vyskytovat koncem roku 2022. Od klasické dvacetikoruny jsou na první pohled k nerozeznání. Padělky mají ale zvýšený okraj, který zasahuje do reliéfu svatého Václava.²⁵ Padělané mince 20 CZK jsou zhotoveny poměrně kvalitní ražbou, která se směrem od středu k okrajům mince zhoršuje. Magnetickými vlastnostmi zhruba odpovídají pravým mincím 20 CZK, jsou vyrobeny galvanickým pomosazením železného jádra s měděnou mezivrstvou. Většina zařízení na zpracování mincí s elektromagnetickou kontrolou tyto padělky rozpozná a následně zadrží. Pro vizuální kontrolu je dobrým rozpoznávacím znakem hrana, která je zploštělá, a dále je na padělcích mezi zvýšenou obrubou hrany a mincovním polem zřetelná rýha.²⁶

---

²⁵ <https://echo24.cz/a/HJb3J/zpravy-domaci-padelky-mince-falesne-penize-dvacet-korun-cnb-policie-kauza-praha>.

²⁶ https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/verejnost/galleries/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/prochazka_20230313_padelky_2022.pdf.

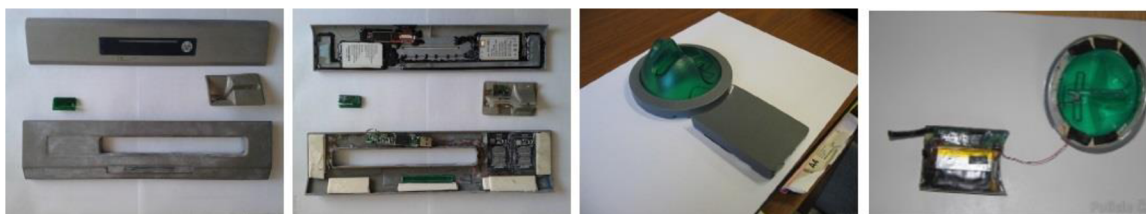
Obrázek 12 Mince 20 Kč - originál a padělky²⁷

4.2 Platební karty

Platební karty jsou skupinou platebních instrumentů, u kterých došlo oproti dřívějším dobám ke značnému nárůstu, což mělo logicky za následek nárůst kriminality v souvislosti s jejich paděláním. Pro paděláné platební karty je zapotřebí nejdříve získat data originální karty a k tomuto účelu je pachatelem sestrojeno speciální, zpravidla velice sofistikované technické zařízení, které se vždy skládá funkčně ze dvou částí, přičemž obě části mohou být integrovány do těla jednoho přístroje. Celá soustava bývá následně nejčastěji umístěna do uživatelské části bankomatu, ale například v severských zemích bývají obdobným případem velice často napadeny platební terminály samoobslužných čerpacích stanic. Zmíněnými částmi je takzvané skimmovací hrdlo - přípravek umístěvaný na originální vstup pro platební kartu tím způsobem, že originální díl zčásti nebo zcela překrývá. Hrdlo obsahuje vždy čtecí magnetickou hlavu velice podobnou té, kterou známe z magnetofonových přehrávačů, energetický zdroj a datové úložiště. Toto zařízení zaznamenává data z magnetického proužku platebních karet vkládaných do bankomatu. Druhou částí je takzvaná skimmovací lišta, čili profil vyrobený nejčastěji z plastu či pryskyřice osazený mikrokamerou, zdrojem energie a datovým úložištěm. Tato část se umísťuje na napadený bankomat či jiné zařízení tak, aby pomocí zabudované kamery umožňovala zaznamenat PIN zadávaný oprávněným držitelem. Na vnějším plášti takového profilu je patrný malý otvor

²⁷ Zdroj: <https://www.sberatel.info/wp-content/uploads/2023/03/padelky-mince-cnb-1-644x317.jpg>.

(řádově o průměru 1 až 2 milimetry), kterým kamera snímá obraz. Získaná data jsou následně pachateli zpracována a pomocí dalšího technického vybavení využita k výrobě padělků platebních karet, pomocí nichž jsou poté realizovány výběry hotovosti v zahraničí. Proč v zahraničí? Bez jakýchkoliv dalších podrobností lze konstatovat fakt, že padělky evropských platebních karet vybavených magnetickým proužkem i čipem, lze použít jen v zemích, kde je podporována pouze technologie magnetických proužků (hovoříme nejčastěji o USA, státech Jižní Ameriky, Keni, Filipínách atd.) Uvedené pravidlo platí i naopak, tedy například padělek platební karty z USA lze použít bez obtíží v Evropě, ale ne v USA. Pachateli skimmingu bývají z 99 % případů občané Bulharska či Rumunska. Ti do České republiky přijíždějí výhradně za účelem páchaní trestné činnosti a po spáchání skutku odjíždějí zpět do zahraničí. Skimming má bezpochyby povahu organizované mezinárodní trestné činnosti s poměrně sofistikovanou strukturou zajišťující relativně bezproblémové a bezpečné fungování celé skupiny.²⁸

Obrázek 13 Dva nejčastější typy skimmovacích zařízení používaných v ČR²⁹

Evropské banky přišly v roce 2022 kvůli zločineckým skupinám o pět miliard korun a naprostá většina ztrát pocházela ze skimmovacích zařízení instalovaných v bankomatech.³⁰

4.3 Statistická analýza boje proti padělání, pozměňování a zneužívání platebních instrumentů

Podle zdrojů z České národní banky se v roce 2023 podařilo na území České republiky (s absencí údajů za 4. čtvrtletí) zadržet celkem 3 608 padělků

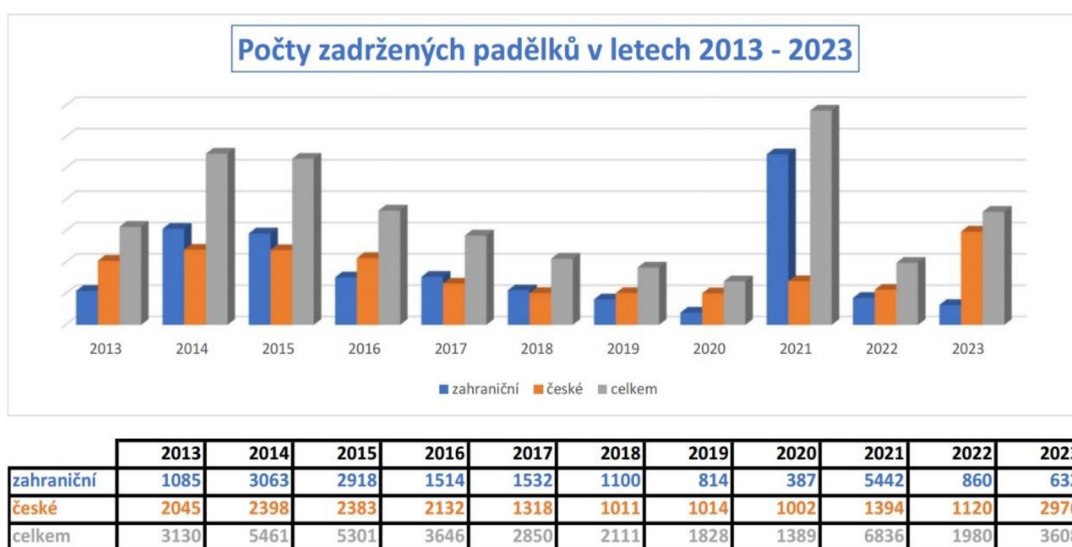
²⁸ <https://www.policista.cz/clanky/reportaz/skimming-fenomen-dnesni-doby-933/>.

²⁹ Zdroj: <https://www.policista.cz/clanky/reportaz/skimming-fenomen-dnesni-doby-933/>.

³⁰ <https://www.ceske-novinky.cz/2023/11/30/kvuli-utokum-na-bankomaty-prichazi-lide-o-miliony/>.

bankovek a mincí, a v porovnání s rokem 2022 je to téměř dvojnásobný nárůst, kdy bylo zadrženo celkem 1 980 padělaných a pozměněných bankovek a mincí různých měn, což je zase zhruba triapůlkrát méně než v předcházejícím roce. Nejvíce padělanou českou bankovkou se v roce 2022 stala tisícikoruna a vystřídala tak dvoutisícikorunu, která byla druhou nejčastěji padělanou bankovkou. Obdobně jako v předcházejících letech padělatelé nejčastěji tiskli bankovky na inkoustových tiskárnách. Týkalo se to 67 % (624 kusů) zachycených bankovek. Padělků zhotovených na barevných tonerových kopírkách byla zhruba třetina (301 kusů). Tiskem z plochy bylo zhotoveno pouze půl procenta zachycených padělků, což v absolutním počtu činí 5 kusů.³¹

V následném grafu jsou zřejmé počty padělků na území České republiky tak, jak jsou evidovány Českou národní bankou za posledních deset let. Z grafu je patrný nárůst padělků v letech 2014 a 2015 a následný postupný roční pokles padělků tuzemské i zahraniční měny. V roce 2021 došlo k mnohonásobnému nárůstu zachycení padělků zahraniční měny, v roce 2022 se sice stavy stabilizovaly na úrovni předchozích let, ale v loňském roce počty zachycených padělků opět narostly zhruba na dvojnásobek.

Obrázek 14 Počty zadržených padělků v ČR v letech 2013 – 2023³²

³¹ <https://www.cnb.cz/cs/cnb-news/tiskove-zpravy/Padelku-bankovek-vyrazne-ubylo-padelatele-nejcasteji-napodobuji-tisicikorunu/>.

³² Zdroj: <https://www.cnb.cz/cs/bankovky-a-mince/padelky/pocty-zadrzenych-padelku>.

U padělaných a pozměněných ostatních platebních instrumentů, jako jsou například cenné papíry, nebo šeky - k jejich padělání nebo pozměnění rovněž občas dochází, míra tohoto protiprávního jednání, co se týče objemu, je proti výskytům padělků bankovek a platebních karet opravdu zanedbatelná.

Zadržené padělky v roce 2023													
Padělaná a pozměněná platidla a napodobeniny v roce 2023 (čtvrtletně)													
	Padělky bankovek				Padělky mincí			Pozměněné bankovky a mince				Celkem	Napodobeniny bankovek a mincí
	CZK	EURO	USD	OST	CZK	EURO	OST	CZK	EURO	USD	OST		
1. čtvrtletí	230	41	125	0	533	40	0	4	0	0	0	973	80
2. čtvrtletí	1221	151	37	0	371	41	0	3	0	0	0	1824	112
3. čtvrtletí	336	63	59	1	285	62	0	2	2	1	0	811	648
4. čtvrtletí	348	70	15	2	204	54	0	2	1	1	0	697	193
Celkem	2136	326	236	3	1393	197	0	11	3	2	0	4306	1033

Padělaná a pozměněná platidla a napodobeniny v roce 2022 (čtvrtletně)													
	Padělky bankovek				Padělky mincí			Pozměněné bankovky a mince				Celkem	Napodobeniny bankovek a mincí
	CZK	EURO	USD	OST	CZK	EURO	OST	CZK	EURO	USD	OST		
1. čtvrtletí	231	41	7	4	0	5	0	1	0	1	0	290	60
2. čtvrtletí	136	29	8	5	0	33	0	1	1	0	0	213	537
3. čtvrtletí	416	472	22	2	12	37	0	5	0	1	0	967	91
4. čtvrtletí	147	110	43	2	170	37	0	1	0	0	0	510	2905
Celkem	930	652	80	13	182	112	0	8	1	2	0	1980	3593

Obrázek 15 Zadržené padělky v roce 2023 na území ČR³³

4.4 Stav a vývoj této trestné činnosti v Libereckém kraji s výhledem do budoucna

Liberecký kraj se rozléhá na severu České republiky a zaujímá poměrně výhodnou polohu při hranici s Německem a Polskem. Hned po hlavním městě Praze je svou rozlohou nejmenším krajem České republiky, s krajinou horského či podhorského charakteru, bez výrazně vysoké kriminality. Podle údajů Policejního prezidia České republiky kriminalita v Libereckém kraji v roce 2023 meziročně poklesla o 8,3 % trestných činů. Výraznější pokles byl patrný na straně hospodářských trestných činů, jejichž počet se snížil o pětinu. Obecná trestná činnost poklesla o necelých 8 %. V roce 2023 bylo v Libereckém kraji registrováno 387 případů trestného činu neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního

³³ Zdroj: https://www.cnb.cz/cs/bankovky-a-mince/padelky/pad_ctvrtletni_sum/.

prostředku dle § 234 trestního zákoníku.³⁴ Nízký nápad trestné činnosti je zapříčiněn zejména nízkou anonymitou oproti velkým aglomeracím.

Na samotném Krajském ředitelství policie Libereckého kraje je na Oboru hospodářské kriminality vyčleněn jeden policista, který se na danou problematiku specializuje a v současné době spíše poskytuje metodickou podporu pro určené specialisty této problematiky v rámci jednotlivých Územních odborů Libereckého kraje, neboť současná vnitřní úprava pro šetření, prověřování a vyšetřování této trestné činnosti je určena Závazným pokynem policejního prezidenta (dále ZPPP) ze dne 28. července 2009, o penězokazectví, ve znění změny ZPPP č. 88/2012 a Pokynu policejního prezidenta (dále PPP) č. 167/2016 ve spojení se ZPPP č. 103/2013.

Liberecký kraj je jedním z nejméně zatížených tímto druhem trestné činnosti. Odhalení padělaných a pozměněných bankovek na území Libereckého kraje se ročně pohybuje pouze v objemu několika desítek, přičemž k pozměňování dochází pouze výjimečně nebo vůbec. Ve většině případů se jedná o zachycení padělků stupně nebezpečnosti 2 až 4.

Nadcházející vývoj nenabízí mnoho nadějí, přičemž je důležité vzít v úvahu zhoršující se ekonomickou situaci v České republice a relativně vysokou míru nezaměstnanosti v regionu. Je nezbytné pokračovat v preventivních opatřeních, zejména v oblasti školství, protože mladí lidé, kteří jsou často zdatní v oblasti informačních technologií, mohou hravě zkusit vytvořit padělek bankovky, i když na začátku jen pro legraci. Je pravděpodobné, že vzhledem k současnému vývoji bude stále docházet nejen na regionální, ale i na celostátní úrovni k padělání či udávání bankovek, zejména české měny.

U ostatních platebních instrumentů, spíše ve městech s větší aglomerací, je předpoklad pokračujícího využívání skimmovacích zařízení. Velký bezpečnostní problém nastal také s používáním nových technologií, které umožňují díky phishingovým podvodům tokenizace různých druhů platebních karet.

---

³⁴ <https://www.czso.cz/csu/xl/kriminalita-v-libereckem-kraji-v-roce-2023>.

4.5 Příčiny a podmínky umožňující páchaní tohoto protiprávního jednání

Hlavní příčiny páchaní této trestné činnosti jsou, stejně tak jako u většiny hospodářských trestných činů, příčiny finanční. Finanční přínos je hlavním a nejdůležitějším motivem k páchaní této trestné činnosti.

Kromě toho jsou z historie známy i případy padělání z čistě ideologických motivů. Jedním z nejznámějších příkladů takové ideologické „padělatelské dílny“ byl koncentrační tábor v Sachsenhausenu. Úkolem tzv. padělatelského komanda, vzniklého v roce 1942 a sestávajícího se z vězňů, bylo vyrobit bankovky tak věrně podobné originálu, aby ani nejzkušenější britští specialisté nemohli najít nějaký rozdíl. Hlavním záměrem této činnosti bylo destabilizovat britskou ekonomiku.³⁵

Mezi klíčové faktory umožňující výše zmíněné nezákonné aktivity patří nedostatečná kontrola, zejména u jednotlivých obchodníků, kteří obchodují s finanční hotovostí. To poskytuje dostatečný prostor pro šíření padělků, které pocházejí z trestné činnosti, a to jak s vědomím obchodníků, tak i bez jejich vědomí. V mnoha případech jsou tyto padělky odhaleny při vkládání prostředků na účty v pobočkách bank, kde jsou peněžní automaty vybaveny kontrolními mechanismy na ochranu proti padělkům. Individuální zařízení, která umožňují kontrolu bankovek, jsou pro firmy často finančně nedostupná, a proto se rozhodnou pro jejich nákup zřídka. Zjištění padělku v tržbě proto nepovažují za zásadní problém, protože škoda způsobená společností nebo živnostníkovi je obvykle nižší než cena zařízení, které by umožnilo odhalení těchto padělků.

Dalším faktorem, který umožňuje páchaní této trestné činnosti, je současná cenová dostupnost nastupujících moderních technologií.

Podle názoru autora této práce, který vychází z praktických zkušeností, jsou moderní tiskárny, scannery a kopírky hlavními nástroji umožňujícími masové padělání, především bankovek a šeků. Tato zařízení, ve spojení s moderní počítačovou technologií, jsou schopna vytvořit poměrně věrohodné padělky bez

---

³⁵ <https://www.novinky.cz/clanek/veda-skoly-penezokazecky-prim-drzi-hitler-a-jeho-vezni-40027140>.

hlubších znalostí polygrafických postupů. Běžné kopie takovýchto padělků často nepředstavují významný problém, ačkoli mohou být pouhými barevnými kopiemi a chybí v nich pokus o reprodukci ochranných prvků. Tento trend se týká i možnosti instalace skimmovacích zařízení, jejichž jednotlivé komponenty lze v dnešní době snadno zakoupit z levných asijských trhů prostřednictvím internetu během několika málo dní.

4.6 Typické způsoby páchání trestných činů proti měně

4.6.1 Typické způsoby vyhotovení padělků peněz

Techniky tisku hrají klíčovou roli při ověřování autentičnosti bankovek. Dokonce i dobře vybavená padělatelská dílna nedokáže reprodukovat složitou strukturu moderních tiskařských technik používaných na bankovkách. Pro tento účel se v současnosti využívají velkokapacitní polygrafické stroje, jejichž cena dosahuje milionů korun. Tyto stroje jsou nejen velmi drahé, ale také náročné na spotřebu elektrické energie a mají velké rozměry. Udržení těchto zařízení v utajení by bylo obtížné, a proto se padělatelé často musí spokojit s menšími stroji. To vede ke vzniku rozdílů mezi legálně vytištěnou měnou a padělkem, nejen v technologických postupech, ale také v samotných metodách tisku.

Existují tři základní tiskové techniky - tisk z výšky, tisk z plochy a hlubotisk, a všechny jsou používány při výrobě moderních bankovek.

Tisk z výšky, známý také jako knihtisk, je technika, při níž jsou tisknutá místa zvýšena.

Tisk z plochy, dříve nazývaný kamenotisk a později ofset, byl vynalezen pražským knihtiskařem Aloisem Senefelderem. Tato technika využívala vlastnosti suchého, jemně zrnitého vápence, který přijímal tuk a vodu, přičemž tyto složky se vzájemně odpuzovaly. Vyhlazená suchá deska vápence byla pokreslena mastnou křídou a poté navlhčena vodou. Mastná křída odpudila vlhkost, ale přijala nanesenou barvu. Poté stačilo položit papír na kámen, přitisknout ho a obraz byl hotový. Tato technika postupně prošla svým vývojem, mezi tiskovou desku

a arch vstoupil gumový válec, který barvu snímal a přenášel na arch. Ofsetové stroje, které vynikaly nízkou hmotností, byly vyvíjeny na podobném principu.

Metoda hlubotisku naznačuje, že tisknouce místa jsou pod úrovní povrchu tiskové desky. Tato místa jsou vytvořena vrypy ryteckého nástroje nebo odleptáním.

Současné způsoby padělání jsou prováděny zejména pomocí xeroxových tiskáren. Kreslení padělků je už méně obvyklé. U mincí se používají dva hlavní způsoby padělání - odlévání a ražba. **Odlévání** je levnější a jednodušší, kdy po odlití mince dochází ještě k doleštění. **Ražení** vyžaduje kvalitní razidlo a razicí stroj. Padělky mincí se často vytvářejí v situacích, kdy má padělatel přístup k těmto zařízením, například v zaměstnání po pracovní době.

4.6.2 Typické způsoby pozměňování nominální hodnoty

Tato činnost se provádí dvěma základními metodami - buď chemickým, nebo mechanickým způsobem, kterým je odstraněno několik textů nebo čísel z původní bankovky. Tyto texty nebo čísla mohou například označovat nominální hodnotu bankovky, a jsou poté nahrazena jinými čísly nebo texty za účelem zvýšení nominální hodnoty.

4.6.3 Typické způsoby udávání padělaných a pozměňovaných peněz do oběhu

Existují různé způsoby udávání podle počtu osob zapojených do této trestné činnosti. Může se jednat o individuální uvádění padělků do oběhu, kdy jednotlivec jedná samostatně, tato osoba může být buď padělatelem sama o sobě, nebo může padělek získat od jiných osob zapojených do kriminální činnosti. Dále se může jednat o činnost organizované skupiny, při nelegálních transakcích jako jsou drogové obchody, obchodování se zbraněmi nebo financování terorismu. Existuje také možnost, že si jednotlivec není vědom manipulace s padělkem, a proto nelze toto jednání kriminalizovat.

5 Možnosti odhalení a dokumentování některých metod trestné činnosti proti platebním instrumentům

Při vyšetřování těchto protiprávních činů lze využít kriminalistické stopy, které reflektují jak vnitřní, tak vnější strukturu objektů. Mezi vnitřní stopy patří složení a kvalita použitého papíru a barev, charakteristiky kovu a další. Vnější stopy mohou zahrnovat nepřesnosti na tiskařských strojích, na raznicích a podobně. Dále lze získat stopy týkající se technologie výroby a paměťové stopy ve vědomí osob. Kromě kriminalistických stop mohou být důležité i věcné důkazy, jako jsou razicí zařízení, padělatelské nástroje nebo nezdařilé padělky.

Občané sami hrají klíčovou roli při odhalování padělání a pozměňování platebních prostředků, protože mají pravidelný kontakt s bankovkami. Jejich pozornost a znalost mohou vést k odhalení mnoha padělků. Existuje několik nástrojů, které nám mohou pomoci při odhalování padělků, protože moderní bankovky jsou navrženy s možností kontroly přímo v terénu. Pro určení pravosti, zejména pro rozpoznání hlubotisku nebo mikropísma, je nezbytná lupa. Doporučuje se lupa s ohniskovou vzdáleností okolo 2 až 3 cm, kterých je na trhu široká škála.

Dalším zařízením, které by mohlo pomoci při odhalování padělků bankovek, je zdroj ultrafialového záření. Luminiscenční potisk a ochranná vlákna lze nalézt prakticky na všech moderních bankovkách, zejména na těch s vyšší nominální hodnotou. Původ bankovky lze často odhalit pomocí odezvy nebo odrazu z povrchu papíru. Obvykle existuje výrazný rozdíl mezi reakcí ceninového papíru a běžného papíru na ultrafialové záření. Zatímco ceninový papír má poměrně neutrální reakci, běžný papír výrazněji září. Nabídka těchto zařízení je velmi široká, ať už jde o bateriové nebo síťové zdroje. Je však důležité si uvědomit, že ultrafialové záření není pro oči příznivé, a proto bychom se měli přímému kontaktu tohoto záření s očima vyvarovat.

Obrázek 16 Ruční přenosné UV svítily³⁶

Dalším zařízením, které nám může pomoci v oblasti rozpoznání a odhalení padělků pomocí infračerveného záření je např. multifunkční tester DORS 1170, který je speciálně navržen pro použití u pokladen v maloobchodě. *„Detektor má malé rozměry a ověřuje pravost bankovky díky analýze řady bezpečnostních prvků. Posouzení pravosti na základě IR prvků má velmi vysokou průkaznou hodnotu, zejména pro CZK a EUR měnu.“³⁷*

Dalším spíše doplňkovým zařízením, které nám může pomoci odhalit padělanou bankovku, je zkušební tužka. Jedná se o zařízení podobné značkovacímu fixu. Tato tužka provádí chemické zkoumání použitého papíru při přejetí po bankovce během testování. Pokud se jedná o skutečnou bankovku, stopa z tužky se brzy vymaže. Tato metoda však nemusí být stoprocentně spolehlivá, protože padělatel může pro výrobu padělku použít papír s podobnými chemickými vlastnostmi, jaké má ceninový papír.

Platbu pomocí platební karty lze provést buď mechanicky, nebo elektronicky. Embosované karty umožňují oba tyto platební způsoby. Padělek embosované karty, který by mohl být zneužit pomocí imprinteru, lze poměrně snadno odhalit s trochou pozornosti a pečlivosti. Je důležité pečlivě prozkoumat celou kartu, zejména její celkovou kvalitu zpracování, vystouplé znaky a barevné provedení. Také je třeba porovnat podpis na kartě s podpisem provedeným při transakci, zda se shodují.

³⁶ Zdroj: https://cdn.myshoptet.com/usr/www.alitom.cz/user/shop/big/45608_15w-uv-395.jpg?63f9f86a a <https://www.mall.cz/i/92713812/550/550>.

³⁷ <https://shop.novotny-atrima.com/dors-1170>.

Odhalení padělané elektronické karty je obtížně zjistitelné a děje se tak obvykle až po oznámení poškozeného majitele karty (účtu), který zaznamenal neoprávněné transakce ze svého účtu. Jak už bylo výše uvedeno, k takovýmto padělkům dochází pomocí skimmovacích zařízení nebo čistě elektronicky pomocí tokenizace. V naprosté většině se jedná o případy, kdy v důsledku nepozornosti, nevědomosti a po podvodném vylákání přístupových údajů k platební kartě nebo bankovnímu účtu a jejich následné autorizaci oprávněným majitelem, provede pachatel změny v nastavení účtu pomocí internetového bankovníctví a následně majetkové dispozice z účtu poškozeného ve svůj prospěch nebo využije údaje z karty přímo u obchodníka. Proto je důležité, aby si každý pečlivě chránil svou platební kartu podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, vyvaroval se podezřelým obchodům a nevyplňoval v internetové síti údaje ke své kartě na neznámých a pochybných odkazech

Jak bylo již zmíněno, celonárodní působností v odhalování těchto činností se zabývá jedna ze sekcí Národní centrály proti odhalování organizovaného zločinu SKPV, a v rámci své teritoriální a věcné příslušnosti také jednotlivé složky Odborů nebo Oddělení hospodářské kriminality. Pro odhalení takovýchto aktivit policie využívá různých prostředků, včetně znalostí, anonymních tipů a vlastních operativních šetření zaměřených na osoby, věci nebo související případy.

Dokumentace podezřelých činností tohoto druhu je stanovena ZPPP č. 97, o penězokazectví, ve znění změn ZPPP č. 88/2012 a PPP č. 167/2016, jehož účelem je dosažení účinnějšího postupu a zobecnění poznatků o aktuálních formách trestné činnosti související s penězokazectvím, vymezení povinností příslušníků Policie České republiky a policejních orgánů při šetření, prověřování a vyšetřování této trestné činnosti, zlepšení informačního toku, vzájemné součinnosti a spolupráce orgánů tuzemských a zahraničních subjektů. Prověřování zprvu obvykle probíhá v souladu se zákonem o Policii České republiky č. 273/2008 Sb., zejména pokud není znám pachatel a existuje pouze podezření. Základní úkony trestního řízení jsou prováděny poté, co je znaleckým posudkem potvrzeno, že se skutečně jedná o padělek a je tedy dáno důvodné podezření z trestného činu. Znalecká posouzení v této oblasti jsou prováděna Českou národní bankou. Pokud je potvrzeno, že se jedná o padělek,

jsou obvykle zahájeny úkony trestního řízení v souladu s ustanovením § 158 odst. 3 trestního řádu, o něhož se pak odvíjí další prověřování a vyšetřování konkrétního případu.

Během vyšetřování jsou shromažďovány důkazy, za účelem objektivního objasnění dané věci. Provádějí se výslechy zúčastněných osob, zajišťují se důkazní prostředky podle § 78 trestního řádu a také jsou zajišťovány pomocné a podpůrné materiály, jako např. kamerové záznamy. V závažných případech se často využívá odposlechů telekomunikačního provozu podle § 88 - 88a trestního řádu, domovních a osobních prohlídek, prohlídek jiných prostor a pozemků, vstupů do obydlí, jiných prostor a pozemků podle § 82 - 85c trestního řádu. Pokud prověřováním zjištěné skutečnosti dostatečně odůvodňují závěr, že se trestného činu dopustila konkrétní osoba, je proti ní zahájeno trestní stíhání ve smyslu ust. § 160 odst. 1 trestního řádu. V případech, kdy jsou ve věci spatřovány důvody vazby dle ust. § 67 trestního řádu, podá policejní orgán státnímu zástupci podnět na vzetí obviněného do vazby. Pokud příslušný soud vyhoví návrhu státního zástupce, vede se proti obviněnému vazební trestní stíhání. Po ukončení vyšetřování předloží policejní orgán státnímu zástupci spis s návrhem na podání obžaloby podle § 166 odst. 3 trestního řádu. Státní zástupce po jeho prostudování může spis vrátit s dalšími úkoly k dopracování, nebo pokud výsledky vyšetřování dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud, může podle ust. § 176 trestního řádu podat obžalobu.

5.1 Doporučující postup policisty při zjištění trestné činnosti proti měně

Pokud dojde k zachycení bankovky, u které vznikne podezření z padělání nebo pozměnění, je nezbytné tuto bankovku podle § 78 trestního řádu zajistit. S tímto postupem už rovněž dochází k zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu a následným postupům v souladu s trestním řádem. V případě platidla je nutné provést zkoumání s cílem potvrdit nebo vyvrátit jeho pravost. Tuto činnost ze zákona zajišťuje Odbor ochrany platidel České národní banky. Při řešení věci je důležité řádně vyslechnout a poučit osobu oznamovatele

i předkladatele, neboť předkladatel může být jak osobou podezřelou, tak poškozenou nebo dokonce současně oběma. Výslech musí být veden tak, aby bylo možné získat co nejvíce informací nejen o původu dané bankovky, ale i o dalších skutečnostech týkajících se případného trestného činu. Dále je potřeba identifikovat a vyslechnout všechny svědky, kteří byli samotnému jednání přítomni nebo s bankovkou přišli do kontaktu.

Důležitou součástí prověřování je také existence kamer, jak v samotných bankách, tak v okolí, jejichž záznamy mohou odhalit podezřelé osoby nebo vozidla, což může posloužit jako výchozí bod pro další prověřování nebo vyšetřování v příslušné věci. Často se podezřelé bankovky zachytí přímo na pokladně některého bankovního domu. V těchto situacích postupuje pracovníce na pokladně podle zákona č. 136/2011 Sb., který umožňuje zadržení podezřelého platidla a jeho následné odeslání ke znaleckému zkoumání České národní bance. V těchto případech není okamžitě nutné zahájit trestní řízení. Do doby, než budou známy výsledky zkoumání, je možné postupovat podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, pokud to daná situace nevyžaduje jinak.

Podezření z neoprávněného použití platební karty prostřednictvím padělku obvykle vzniká, když majitel bankovního účtu zaznamená podezřelé transakce. V takových situacích je prioritou, aby došlo u banky k okamžitému zablokování dotčeného účtu za účelem zabránění pokračování v trestné činnosti. Oznamovatele je nutné řádně poučit a vyslechnout, zejména ohledně míst, kde nedávno s kartou manipuloval, prováděl internetové platby nebo jiným způsobem sděloval informace ohledně své platební karty. Pokud je tato trestná činnost oznámena bezodkladně a je známo ve prospěch jakého účtu byly peníze připsány, je na místě, aby se policejní orgán pokusil o záchranu majetkových hodnot poškozeného, a to především za využití institutu ust. § 79a trestního řádu, tedy vydat usnesení o zajištění finančních prostředků na bankovním účtu.

Další konkrétní postupy jsou dány povahou jednotlivých případů a pro tyto účely bývá pro vnitřní potřebu policistů také zpracována upřesňující metodika.

Kterýkoliv základní útvar Policie ČR má nepochybně povinnost přijmout oznámení o této protiprávní činnosti, avšak je doporučeno konzultovat zjištěné skutečnosti

se specialisty Služby kriminální policie a vyšetřování, za účelem upřesnění postupu, poskytnutí metodických doporučení a případně k odhalení dalších podezřelých osob nebo k rozpracování případu.

5.2 Operativně pátrací prostředky a podpůrné operativně pátrací prostředky

5.2.1 Operativně pátrací prostředky

Tento termín odkazuje na prostředky používané při operativním pátrání. Jde o souhrn postupů využívaných k získání a rozpracování informací v rámci operativního pátrání.

Mezi oprávněné útvary, které mají v rámci Policie ČR oprávnění k využívání těchto prostředků, patří: Národní centrála proti organizovanému zločinu, Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě SKPV, Úřad služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia ČR, Útvar speciálních činností služby kriminální policie a vyšetřování, Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování, jednotlivé Územní odbory Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Služby kriminální policie a vyšetřování a Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování.

Níže uvedená právní norma je upravena v zákoně č. 141/1961Sb., trestní řád. Nasazení operativních prostředků je vždy nutné provádět za přiměřených podmínek a s dodržáním všech právních a kriminalisticko-taktických zásad.

“§ 158c Předstíraný převod

(1) Předstíraným převodem se rozumí předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění včetně převodu věci,

- a) k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení,*
- b) jejíž držení je nepřípustné,*
- c) která pochází z trestného činu, nebo*
- d) která je určena ke spáchání trestného činu.“*

Tento prostředek lze využít při odhalování nelegálních aktivit souvisejících s platebními prostředky, zejména v již rozpracovaných případech, kdy je nutné simulovat přesun padělaného náradí, surovin pro výrobu padělků nebo samotných padělků.

„§ 158d Sledování osob a věcí

(1) Sledováním osob a věcí (dále jen "sledování") se rozumí získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky. Pokud policejní orgán při sledování zjistí, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen záznam s obsahem této komunikace zničit a poznatky, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.“

Primárním cílem tohoto operativně pátracího nástroje je získání informací o osobách, věcech a aktivitách spojených s vyšetřováním konkrétního trestného činu. Tento nástroj lze také využít při odhalování a objasňování padělaných peněz nebo jiných platebních nástrojů, například k mapování sítě padělatelů, jejich činnosti, identifikaci padělatelských dílen a podobně.

„§ 158e Použití agenta

(1) Je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, pro trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny, pro trestný čin pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 trestního zákoníku, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 trestního zákoníku, zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 trestního zákoníku, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 trestního zákoníku, zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku, podplacení podle § 332 trestního zákoníku, nepřímého úplatkářství podle § 333 trestního zákoníku nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, je policejní orgán, pokud jím je útvar Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů, oprávněn použít agenta.“

Uvedené oprávnění lze rovněž využít v oblasti trestné činnosti proti měně. Jeho využití je zejména vhodné tam, kde operuje organizovaný zločin a je třeba infiltrace agenta uvnitř této skupiny. V případě padělání by se mohlo jednat například o agenta, který se zapojuje do činností organizované skupiny padělatelů a současně získává důležité informace pro trestní řízení, mapuje aktivity jednotlivých členů organizace a podobně.

5.2.2 Podpůrné operativně pátrací činnosti

Jak pojednává ustanovení § 72 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, je policista při předcházení trestným činům, při získávání poznatků o trestné činnosti, v souvislosti s trestním řízením a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby oprávněn používat podpůrné operativně pátrací prostředky, kterými jsou:

§ 73 Informátor – jde o jednotlivce, který poskytuje orgánům Policie ČR určité služby, především zahrnující poskytování informací z prostředí s kriminální aktivitou, avšak tato činnost nemusí být vždy pravidlem. Informátorovi za jeho služby může být poskytnuta odpovídající odměna.

§ 74 Krycí prostředky – jsou dalším nástrojem v rámci podpůrné operativní pátrací činnosti a slouží k zakrytí skutečné identity osoby, k zabránění odhalení této osoby při provádění činností a také k zastření aktivity policie. Mezi tyto nástroje patří například vozidla, oblečení nebo objekty, které mohou být použity při vyšetřování trestné činnosti proti měně.

§ 75 Krycí doklad – je listina či jiný dokument, který slouží k zakrytí skutečné identity osoby, k zabránění vyzrazení její činnosti, krycího prostředku nebo zabezpečovací techniky a k zastírání policejní činnosti.

§ 76 Zabezpečovací technika – je tvořena technickými prostředky různorodé technologie, která se postupně vyvíjí a umožňuje lepší odhalování trestné činnosti. Tato technika však může být rovněž využita k prevenci a eliminaci hrozeb proti veřejnému pořádku. Zařadit bychom do této skupiny mohli například zabezpečovací nebo signalizační systémy.

§ 77 Zvláštní finanční prostředky - jsou specifické alokované finanční prostředky, určené k pokrytí nákladů spojených se získáváním informací při odhalování trestné činnosti nebo při využívání různých podpůrných operativních prostředků.

5.3 Organizovaný zločin v boji proti měně, příčiny vzniku těchto skupin

Organizovaný zločin představuje v dnešní době závažný problém, a to i v oblasti padělání bankovek, platebních karet a dalších platebních prostředků. Postupně se infiltruje do nejvyšších sfér a způsobuje významné ekonomické škody. Jeho charakteristickým rysem je trvání trestné činnosti po delší dobu, s cílem dosáhnout co největšího finančního zisku. Organizované skupiny se skládají z kriminálně zavadových jedinců, na sobě vzájemně nezávislých, obvykle s bohatou kriminální minulostí, projevujících si vzájemnou solidaritu. Tyto skupiny tvoří jádro složené z vůdčích představitelů a dalších členů, kteří poskytují různé servisní služby nebo se přímo podílejí na páchání trestné činnosti. I přes snahu o nenápadnost může organizovaný zločin často provázet násilí. Často jsou tyto skupiny financovány padělanými nebo pozměněnými penězi. Organizovaný zločin na "nejvyšší úrovni", který se zabývá paděláním, pozměňováním nebo šířením padělaných platebních prostředků, operuje často i na mezinárodní úrovni.

Mezi příčiny vzniku těchto skupin patří zejména oslabení vlivu státních orgánů a společenských institucí, ačkoliv se může jednat o více faktorů. Migrace cizinců do určitého prostoru může vytvořit ghetta s různými subkulturami, které se mohou stát snadnou kořistí pro organizovaný zločin. Dalším faktorem může být rušení státních hranic a zrušení hraničních kontrol v rámci Schengenského prostoru.

Vhodným prostředím pro vznik těchto skupin jsou především anonymní prostředí velkoměst, zejména zábavní podniky, herny, sázkové kanceláře, erotické salóny a místa jim podobná.

6 Navrhovaná opatření

Zlepšení efektivity práce Policie ČR, zejména v oblasti Služby kriminální policie a vyšetřování týkající se odhalování, objasňování a dokazování trestné činnosti, není snadný úkol, neboť je nutné zohlednit finanční omezení. Finanční prostředky jsou v současné době šetřeny zejména ve veřejné sféře, a předpokládá se, že se tento trend bude nadále udržovat.

Personální stav u Policie ČR je v případě lokálního i rozsáhlejšího výskytu této trestné činnosti dostatečný. Policie ČR disponuje potřebnými silami a prostředky, které jí umožňují nejen předcházet takovému jednání, ale také jej dostatečně prověřovat a vyšetřovat. Nicméně lze jistě nabýt dojmu, že policie ne vždy dostatečně dbá na prevenci, která sice není klíčovým statistickým ukazatelem, avšak má zásadní společenský význam. Je důležité například informovat už žáky ve školách o pravidlech používání mobilních telefonů a platebních karet a o rizicích s nimi spojenými. Zejména v dnešní době, kdy se páchaní trestné činnosti spojené s platebními kartami a bankovními účty přesunulo z velké části do kyberprostoru. Rovněž je zapotřebí žáky upozornit na trestněprávní důsledky, které jsou spojeny například s oboustranným barevným kopírováním bankovek či jiných hodnotných dokumentů.

Pokud jde o odhalování, objasňování a dokazování této trestné činnosti, bylo by možné jakéhosi "posunu vpřed" především snížením pracovní zátěže (celkového počtu různých přidělených případů) u policistů, kteří se touto problematikou zabývají. Původním záměrem bylo vytvoření mikrotýmů v rámci Služby kriminální policie a vyšetřování, avšak s aktuální pracovní zátěží kriminalistů administrativními úkoly nelze tento záměr už mnoho let realizovat. Jedním z možných řešení je navýšení počtu pracovních míst v rámci Služby kriminální policie a vyšetřování nebo úprava Závazného pokynu Policejního prezidenta č. 130/2010, kterým se stanovilo, aby základní útvary Policie ČR konaly řízení u trestných činů s nižší společenskou škodlivostí. Tím by se pro jednotlivé policisty otevřel větší prostor pro podrobné šetření jednotlivých případů a pro získávání nových poznatků. Krajský ředitel policie Libereckého kraje například vydal pokyn č. 58 ze dne 28. 4. 2023, kterým stanovil dílčí úpravu věcné

příslušnosti policejních orgánů, a podle kterého policejním orgánům obvodních oddělení Územních odborů Krajského ředitelství nad rámec věcné příslušnosti stanovené interním aktem řízení³⁸ věcně přísluší šetření a prověřování trestných činů neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 1 až 3 trestního zákoníku a neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 až 3 trestního zákoníku spáchaných samostatně nebo v souběhu s jiným trestným činem, pokud byly spáchány v úmyslu umožnit sobě nebo jinému neoprávněné opatření, zpřístupnění, přijetí, pozměnění nebo přechovávání platebního prostředku a jeho použití k elektronické bezhotovostní platbě, výběru hotovosti, provedení zúčtování apod. a pokud jimi byla způsobena škoda nedosahující škody větší³⁹.

Autor práce se zároveň chtěl vyjádřit k otázce případného zlepšení činnosti Služby kriminální policie a vyšetřování při odhalování a dokumentování této trestné činnosti na úseku její organizace a řízení. Nejedná se o žádné podstatné výhrady, spíše jen o pozastavení se nad současnou zavedenou praxí, kdy při vyšetřování závažnějších forem této trestné činnosti již provádí věcně a místně příslušný Odbor hospodářské kriminality krajského charakteru a jeho dozor vykonává Krajské státní zastupitelství. Jelikož Policie ČR po své reorganizaci přistoupila na novější způsob členění jednotlivých krajů, odlišný od způsobu vedeného soudy a státními zastupitelstvími, může zde docházet k problémům při vzájemné komunikaci. Například Územní odbor Semily je podle své teritoriální působnosti podřízen dozoru hned třem Okresním státním zastupitelstvím, a to v Semilech, v Jablonci nad Nisou a v Liberci, neboť teritoriální působnost policejního orgánu nekoresponduje s místní příslušností justice.

---

³⁸ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení, čl. 4 odst. 1 písm. a).

³⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, §138 odst. 1), písm. c).

Závěr

V uvedené práci se její autor snažil podrobněji rozebrat činnosti Policie ČR v oblasti padělání a pozměňování bankovek, platebních karet a dalších platebních nástrojů. Cílem samotného úsilí bylo představit tuto problematiku z odborného hlediska tak, aby i člověk, který není obeznámen s tímto tématem, získal základní a srozumitelný přehled o dané problematice.

Aktivity Policie ČR v oblasti prevence by měly být zaměřeny nejen na veřejnost obecně, ale především by měl být kladen důraz na výchovu dětí. Je důležité, aby si děti vytvářely respekt k penězům, chránily bankovky a učily se s nimi zacházet s úctou, neboť samotné zacházení s penězi může prozradit mnoho o charakteru jednotlivce. Mladiství by měli být zároveň seznámeni s trestněprávní odpovědností v této oblasti.

S nárůstem podvodů páchaných prostřednictvím internetových sítí a na ně navazující trestné činnosti neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku by se mělo v rámci prevence dostat do povědomí všech občanů, jaké jsou nejčastější formy páchaní této trestné činnosti, jaká jsou rizika v případech sdělování údajů ze své platební karty a při různých typech investování. Je třeba, aby se do povědomí lidí dostalo více obezřetnosti.

Z represivního hlediska je důležité vzít v úvahu zátěž jednotlivých odborníků při prověřování a vyšetřování jiných typů kriminality, neboť je běžné, že se policisté, specializující se na danou problematiku, potýkají s velkým množstvím jiných trestních případů a mají jen omezený prostor na důkladné prověřování trestné činnosti související s touto problematikou. To může negativně ovlivnit úsilí o odhalení a vyšetření těchto případů. Vzhledem k tomu, že odhalování trestné činnosti proti měně je často náročné jak časově, tak odborně, a často vyžaduje použití operativních metod, mohlo by vytvoření mikrotýmů představovat určitý pokrok. Na druhou stranu je však třeba brát v úvahu zatíženost jednotlivých organizačních článků trestnou činností proti měně a nepříznivou personální situaci napříč celým bezpečnostním sborem.

Seznam obrázků

Obrázek 1	Vodoznak na bankovkách hodnoty 100 Kč a 1000 Kč	15
Obrázek 2	Okénkový proužek s mikrotextem na bankovce 2000 Kč.....	16
Obrázek 3	Mikrotext na bankovce 1000 Kč (líc a rub)	16
Obrázek 4	Proměnlivá barva a iridiscentní pruh na bankovce 1000 Kč.....	17
Obrázek 5	Bankovka 1000 Kč pod UV osvětlením	18
Obrázek 6	Soutisková značka na bankovce 1000 Kč (líc, rub, průhled).....	18
Obrázek 7	Skrytý obrazec na bankovce 1000 Kč	19
Obrázek 8	EURion konstelace na bankovce 2000 Kč	19
Obrázek 9	Přední a zadní strana platební karty	23
Obrázek 10	Nová platební karta Raiffeisenbank (přední i zadní strana).....	24
Obrázek 11	Vlevo originál portrétu z pětidolaru třicátých let a vpravo zdařilý rytecky padělaný portrét.....	34
Obrázek 12	Mince 20 Kč - originál a padělky	37
Obrázek 13	Dva nejčastější typy skimovacích zařízení používaných v ČR .	38
Obrázek 14	Počty zadržených padělků v ČR v letech 2013 – 2023	39
Obrázek 15	Zadržené padělky v roce 2023 na území ČR	40
Obrázek 16	Ruční přenosné UV svítilny	46

Seznam použité literatury

Monografie:

- [1] BROŽ, Jiří a Michal HRADECKÝ. *Platební prostředky jejich ochrana a padělání*. Praha: Tiskárny MV, 2008. 160 s. ISBN 80-7312-055-0.
- [2] CÍSAŘOVÁ, Dagmar, Jaroslav FENYK a kol. *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde, 2004. 828 s. ISBN 80-7201-463-3.
- [3] CHMELÍK, Jan. *Zločin bez hranic: vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu*. Praha: Linde, 2004. 185 s. ISBN 80-7201-480-3.
- [4] KONRÁD, Zdeněk et al. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. 418 s. ISBN 978-80-7380-859-4.
- [5] KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování - kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: PA ČR, 2017. 101 s. ISBN 978-80-7251-477-9.
- [6] KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. 324 s. ISBN 978-80-7380-869-3.
- [7] MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. 583 s. ISBN 80-7179-878-9.
- [8] NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: ABOOK, 2017. 548 s. ISBN 978-80906974-0-9.
- [9] PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?* Praha: Pragoeduca, 2000. 78 s. ISBN 80-85856-84-0.
- [10] PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2.

- [11] SCHLOSSBERGER, Otakar a Markéta SOLDÁNOVÁ. *Platební styk*. 3. vyd. Praha: Bankovní institut, 2007. 435 s. ISBN 978-807-2651-078.
- [12] STRAUS, Jiří., SUCHÁNEK, Jaroslav a Martin FÜRBAACH. *Kriminalistická neidentifikační zkoumání*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008. 74 s. ISBN 978-80-7251-291-1.
- [13] STRAUS, Jiří. *Úvod do kriminalistiky*. 3. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 172 s. ISBN 978-80-7380-367-4.
- [14] ŠTEINBACH, Miroslav. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 300 s. ISBN 978-80-7598-193-6.
- [15] Úplné znění 1437. *Trestní předpisy*. Ostrava: Sagit, 2010. 480 s. ISBN 978-80-7488-474-0.

Webové stránky a elektronické zdroje:

- [1] Česká národní banka. Online. 2024. Dostupné z: www.cnb.cz. [citováno 2024-02-28].
- [2] Česká spořitelna a.s. Online. 2014. Dostupné z: https://www.csas.cz/static_internet/cs/Obchodni_informaceProdukty/Platebni_karty/Podnikatel_e_a_male_firmy/Prilohy/podminky_pro_prij_kar.pdf. [citováno 2024-02-18].
- [3] FEEDIT.CZ. Online. 2023. Dostupné z: <https://feedit.cz/2023/02/13/nove-debetni-karty-raiffeisenbank-jsou-z-recyklovanych-materialu/>. [citováno 2024-02-13].
- [4] INTERPOL. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.interpol.int/Who-we-are/What-is-INTERPOL/INTERPOL-Five-actions-for-a-safer-world>. [citováno 2024-01-22].
- [5] Nakladatelství C. H. Beck. Online. 2017. Dostupné z: www.beck-online.cz. [citováno 2024-01-15].
- [6] Novinky.cz. Online. 2017. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/veda-skoly-penezokazecky-prim-drzi-hitler-a-jeho-vezni-40027140>. [citováno 2024-01-20].

- [7] Novinky.cz. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-nejcasteji-padelanou-minci-je-dvacetikoruna-40420346>. [citováno 2024-02-11].
- [8] PapirovaPlatidla.cz. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.papirovaPlatidla.cz/informace/ochrann-prvky>. [citováno 2024-01-19].
- [9] Policie ČR. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/narodni-centrala-proti-organizovanemu-zlocinu-skpvc.aspx>. [citováno 2024-01-20].
- [10] Policista.cz. Online. 2013. Dostupné z: <https://www.policista.cz/clanky/reportaz/skimming-fenomen-dnesni-doby-933/>. [citováno 2024-02-22].
- [11] Sberatel.info. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.sberatel.info/numismatika/padelku-bankovek-vyrazne-ubylo-padelatele-nejcasteji-napodobuji-tisicikorunu/>. [citováno 2024-02-11].
- [12] ŠIKOVÁ, Zuzana Bc. *Úmluva o potírání penězokazectví*. Online. 2019. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/ad1b6/Umluva_o_potirani_penezokazectvi_Sikova.pdf. [citováno 2024-02-14].